НИШОН БУХЭН СОЦИАЛИС МУРЫСӨӨНДЭ ОРОЛСОГТЫ...

Удынхидэй үүсхэлые хаа хаанагүй дэмжэе!

...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

УРЯТ ҮНЭН

...СС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 12 (9766) | 1962 оной январиин 14, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...АЦИИНГАА ДАЛАЙСЫЕ УЛАМ ҮРГЭДХЭЕ

...т арад КПСС-эй XXII ...үхэтэ шиидхэбэринүүд ...Программа дотор хараа... ...ри ехэ хараа түсэбые ...энь бэелүүлхын түлөө ...ттэйгоор тэмсэжэ ороһон ...аа гүрэнэй засаг түрын ...най — СССР-эй Верхов... ...зэлижэтэ һунгалтада ...ба.

...э агитпунктнууд болон ...ай ехэ Үүргэ дүүргэхэ ...та. Эдэнэй ажал-ябуул... ...хэнь — партиин XXII ...документнүүдые то... ...ор тайлбарилан, хүн ...зэгыгээр ойлгуулха, ...байгуулалтын зорил... ...эр, һара бүри амжал... ...үргэхэ ябадалда олонии... ...ые элсүүлэн жагсааха ...но. Агитатор бүхэн пар... ...аммын табиһан зорилго... ...барилхадаа, ороной, рес... ...он аймагай, колхоз, сов... ...приятиин түйлалтанууд... ...жо хөөрэхэ, дутуу дун... ...адхан зайсуулха ябадал... ...хандуулха уялгатай.

...ин ёһо гурим тухай хэ... ...най орондо үргэн ехэ де... ...тэ дээрээ бэелүүлэгдээд, ...засагта эрхэтэн бүхэнэй ...зарлалтагүйгөөр һунга... ...дадаг байхадань, капита... ...та элдэб эсын хизаар... ...хэгдэдэгые элирхэйлэн ...ухала. СССР-эй Верховно ...веэнэйнь составта 831 ...эд, таряашадай оронхой ...карин США-гэй конгрес... ...худэлмэришэн, нэгэшье ...эр байхагүй. Тэрээнһээ ...-да һуурижалтай хэдэн ...грнүүд хамаг эрхэһээ ха... ...хашагдажа газаашалуул... ...Социалис демократи бур... ...мократи» хоёрой хоорон... ...тэр ехэ илгаан энээн дээ... ...гдана бшуу.

...эг, ажабайдалнай али ту... ...хүгжэнэ, ямар түргэнөөр ...бшанаб! Хоёр һунгалтын ...үе соо (дүрбэлжэн жэлэй ...ССР-эй хүн зоной тоо 208 ...220 миллион хүрэтэрөө ...исахан 1961 ондо 5 мил... ...кан граждан инууд нэмэ... ...Иимэ ехэ ургалта һая ...үзэгдөөгүйнь элитэ. Ма... ...револющиин урда тээхиһээ ...ехэ хэмжээтэй электрын ...үнгэрэгшэ жэлдэ үйлэдбэ... ...гаа. Советскэ Союзай кол... ...он совхозууд 1961 ондо ...д 200 миллион пүүд ...таряа үнгэрэгшэ жэл... ...ээ тушаагаа. Манайда ...оо 82 миллион дүрбэлжэн ...гү, али миллион зонтой ар... ...ый городой шэнээн тал... ...байрануудые барябди гэ... ...Хрущев шэнэ жэлээр хэлээ. ...уламжалан мэдээсэбэл, ...абан жэлэй туршада оро... ...бухы хүн зоной дүрбэнэй ...үунь шэнэ байрада орожо, ...һон байна. Ерэхэ 10—20 ...шэдэ али тухай ехэ ажал ...мжалта түйлагдаха гэ... ...хэйгоор хөөрэжэ үгыт.

...правительствынгаа тогтоол ...удые хүн бүхэндэ хүргэхэ ...ургэөз манай республикын ...удай ямараар бэелүүлжэ ...эн баримтаар харуулая. ...дээрэнь абажа хэлэбэл, ...итколлективүүднай һаяшаг ...унгалтын лэ үедэ бараг... ...удэлөөд, дүүрэхэтэйнь са...

суу участогууд дээгүүрээ үзэгдэхэеэшье болишодог байһан муутай. Гэхэ зуура саг үргэлжэ нээлгэтэй байдаг агитпунктнууд, дааһан зонойнгоо дунда ходо хүдэлмэри ябуулдаг агитаторнууд нёдондо-урзанданай газар газарта бии боложо байнхай. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын ПВЗ-гэй шэрэм шудхадаг цехын агитколлектив (партийна организациинь секретарь нүхэр М. Мадаев) хүдэлмэришэд болон тэдэнэй бүлынхидэй дунда политическэ хүдэлмэри тогтоогдомол үдэрнүүдтэ таһалгарнягүй ябуулдаг гэжэ үнинһөө хойшо суурхана. Тэдэнэйдэ агитаторай хэрэглэхэ материалнуудтай тусхай дэбтэр бии болгогдоһон, һүниин халаанда ажалладаг хүнүүдтэй хөөрэлдэхэ агитаторнууд томилогдоһон байна.

Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй дунда һургуулиин дэргэдэхи агитколлектив (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Н. Шарыпова) 40 агитатортай. Эдэнэй дундаһаа багша-агитаторнууд Н. А. Тулосоева, Б. С. Егодуров, В. В. Демина, А. М. Нобелева гэгшэд хөөрэлдөөгөө һонирхолтойгоор үнгэргэхэ, һунгагшадай ажал, байдалтай (үхибүүдэйнь һуралсал ба хүмүүжэл, өөһэдэйнь ажабайдалтай) холбохо гэжэ оролдодог, участогайнгаа бүхы зондо моральна ёһо гурим сахюулха зорилго табинхай.

Һүүлэй үедэ Баргажанай аймагтахи агитколлективүүдэй хүдэлмэри эли бодо һайжаржа захалаа. Энэнэй урда тээ зарим хүнүүд агитаторай нэрэ зүүгээд, юушье хэдэггүй, суглаан зүблөөн болгондо дурдуулаад үнгэрдэг байһан юм. Харин мүнөө агитатор бүхэнэй мэргэжэл шадабариие хараада абалсан участогуудые даалгаһанһаань, хонишодой, һаалишадай, механизаторнуудай дунда хүдэлхэ хүнүүдэй тусхай сенцинүүдтэй һургуули партийна организаци бүридэ эмхидхэһэнһээнь хойшо агитаторнууд тодорхой туһаламжа абадаг, тиигээд хүдэлмэридөөшье оролдосотойгоор хандадаг болоо. Депутадуудай үүсхэлээр аймаг дотор 100 шахуу «Агитаторай гэр» эмхидхэгдээ. Иимэ гэрнүүд Хориин, Зэдын ба бусадшье аймагуудта бии болонхой.

Гэхэ зуура хэээ нэгэтэ баталагдаһан нэрэтэй саарһан дээрэ тоологдохоһоо бэшэ, үнэндөө юушье хэдэггүй агитколлективүүд эндэ тэндэ үшөөл бии байһаар. Тарбагатайн аймагай «Советская Россия» колхозой Ключи тосхондо далаад үрхэтэ айл ажаһуудаг юм. Тэндэ нүхэд Каменьщиков, Гаськова (библиотекарь) гэгшэд агитатораар томилогдоһон аад, КПСС-эй XXII съездын материалнуудаар нэгэшье хөөрэлдөө хээдүй байна. Тосхонойнь клуб 3—4 һарын туршада хаалгатай байһанаа шэнэ жэлэй үөэр нээгдэһэн аад, кино харуулхаһаа бэшэ хүдэлмэри ябуулнагүй. Плакат, лозунг гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха агитациин зүйлнүүд байхагүй. Партиин райкомойхид юу хаража байдаг юм гэжэ асуумаар болоно. Иимэ баримтанууд ондоо тээгүүршье бии гэһэн мэдээсэл хүдөө бэшэгшэдһээ ороно.

Түрүү агитколлектив, агитатор бүхэнэй дүй дүршэлые хаа хаанагүй дэлгэрүүлхэ, дутуу дунданууд ые эрид шууд зайсуулан, энэ шухала хүдэлмэридэ коммунис ёһоной үргэн далайса хангаха гээшэ партийна, Соведүүдэй, профсоюзай, комсомолой организацинуудай арюун уялга мүн.

Һунгалтын хүндэлэлдэ зорюулан социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай шэнэ амжалтануудые түйлахын түлөө тэмсэе.

ВЕЛОРУССИИН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН ДҮҮРЭБЭ

...СК, январиин 12. ...Белоруссиин хүдөө хүдэлмэрилэгшэдэй хоёр үдэрэй турша ...жэлөөд, мүнөөдэр хү... дүүргээ.

...ажахые саашадань ...тухай КПСС-эй XXII шиидхэбэринүүдые ...талаар Белоруссиин ...ажахын хүдэлмэрилэг... ...зорилго тухай» Бело... ...КП-гэй ЦК-гэй нэгэ... ...кретарь К. Т. Мазуро... ...дхэл хэлсэгдээ.

...Ленинэй нэрэмжэтэ ...ажахын наукануудай бүхэсоюзна академиин президент **Т. Д. Лысенко,** Могилевско областиин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой звеньевой-кукурузашан **Т. Т. Радченко** үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Мүн энэ үдэр КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Н. С. Хрущев** зүблөөн дээрэ ехэ үгэ хэлээ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ угаа ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, нэгэтэ бэшэ нэрьемэ удаан альга ташалган болоо.

Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

РОСТОВ-на-ДОНУ, январиин 12. (ТАСС). Хойто Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн хүдэлмэрээ мүнөөдэр дүүргээ.

Д. С. Полянскиин элидхэлые зүблөөндэ хабаадагшад үглөөнэй заседани дээрэ хэлсэһэн байна.

Ростовой областиин «Пролетарская диктатура» гэжэ совхозой механизатор-гахайшан **Г. П. Плотников,** Чечено-Ингушын АССР-эй «Джалка» гэжэ совхозой звеньевой **Абдул-Саид Зармаев** болон бусад үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Г. И. Воронов** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ. Сугларагшад тэрэниие халуунаар угтаа.

Хойто Кавказай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан хандалга зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар батлан абаа.

Урда Вьетнамай хэрэгүүдтэ Америкын хамааралсалгые болюулха!

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ, Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Вьетнамай Демократическа Республикын Национальна суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэдэ 1962 оной январиин 4-дэ бэшэг эльгээгээ.

Энэ хадаа ДРВ-гэй Национальна суглаанай дэлхэйн бүхы парламентнуудта хандаһан тусхай хандалгада харюу болоно. Энэ хандалгые Национальна суглаан 1961 оной октябриин һүүл багта батлан абаһан юм.

Урда Вьетнамдахи оршон байдалай нилээд шахардуу шанга болоһоной гол шалтагаан хадаа 1954 оной Женевэдэхи хэлсээе сахингүйгөөр, энэ ороной дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй бүдүүлигээр хамааралсажа байһан ябадал болоно гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатын түрүүлэгшэнэр П. Лобанов, Я. Пейвын бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ хүсэд тааруугаар Вьетнамые амгалан ёһоор нэгэдүүлхэ асуудал түргэнөөр шиидхэхэ гэһэн вьетнам арадай хуулита эрилтые Советскэ Союз хододоо дэмжэдэг байгаа, дэмжэнэшье. Гэбэшье энээндэ Америкын империалис этэгээдүүд һаад ушаруулна.

«Урда Вьетнамда Америкын сэрэгэйхид ээрхэг түримхэй үйлэ хэрэг эрхилжэ байна. Тиигэжэ байхадань, эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө арадуудай хэдэг тэмсэлые дэмжэхэ гэһэн политикадаа үнэн сэхэ байдаг Советскэ Союз энээниие хэрэгсээнгүй гаража шадахагүй байһан дээрэһээ эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудтай хамта буруушаалга мэдүүлнэ» гэжэ бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа США-гэй дары болюулхын, ороной урда талын хубиһаа өөрынгөө сэрэгүүдые гаргахын, Вьетнамай эрье шадар сэрэгэй демонстраци хэхээ болихын, 1954 оной Женевэдэхи хэлсээнэй ёһоор өөртөө даажа абаһан уялгануудые США-гэй правительствын наринаар дүүргэхын түлөө вьетнам арадай хэхэ ёһоорол хэжэ байһан тэмсэлые Советскэ Союз дэмжэнэ гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Республикын колхоз, совхозуудта тракторнуудай заһабарилга тухай

1962 оной январиин 10-най мэдээн

(Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Колхозууд	Бухыдөө заһабарилагдаһаниинь
Зэдын	44
Закаменай	44
Тарбагатайн	39
Бичурын	35
Сэлэнгын	34
Мухаршэбэрэй	30
Яруунын	28
Баргажанай	25
Түнхэнэй	25
Заиграйн	23
Баунтын	22
Прибайкалиин	20
Кяхтын	18
СОВХОЗУУД:	
Хориин	61
«Октябрьский»	49
Охин-Булагай	48
Баргажанай	48
Боргойн	48
Кударын	47
Саянай	47
Кяхтын	44
Погранична	42
Анаагай	39
Исингын	42
Хэжэнгын	38
Байгалай	38
Шергинскэ	37
Курумканай	37
Кабанскын	34
Оймурай	32
Онохойн	32
Сэлэнгын	32
Яруунын	31
Чесанын	29
Суулгын	28
«Эрдэм»	27
Нарһатын	24
Бичурын	17
Зэдын	15
«Комсомольский»	11

100-ҺАА 100 ТҮЛЖҮҮЛЭГДЭХЭ

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Кударын совхозойхид долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ ехэ зорилгонуудые табяад ажаллажа байнхай. Бидэнэр байгша ондо хонидойнгоо тоо толгой горьтой олошоруулха, нооһо ехээр абаха хүсэлтэйбди. Бригадамнай томодхогдожо ажахын тоосоондо ороһоор жэлһээ үлүүхэн болоо. Шэнэ гуримаар ажаллажа эхилһээр нилээд амжалта түйлаабди. Нёдондо бригадымнай хонишод 1250 хурьга абажа түлжүүлһэн. Тэдэнээ зундаа һайн бэлшээридэ адуулжа, 8—9 һаратайдань тус тустань 35 килограмм шахуу шэгнүүртэй болгожо, ондоо отарануудта тушаагаа һэн.

Бригадынгаа малда үбэлэй үедэ бардам хүрэхэ үбһэ, тэжээл өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэжэ абаабди. 48 гектар сабшалан дээрэһээ 920 центнер үбһэн хуряагдажа абтаа. Гадна 400 гаран центнер зелёнко, 280 тонно кукурузын силос бэлдээбди. Кукурузашан Леонид Москвитинай оролдосо үүсхэлтэйгээр ажаллаһанай ашаар баян ургаса абтажа, бригадымнай хонидые шэмэтэ тэжээлээр хангаа.

Мүнөө үедэ түл абалгын халуун хаһа эхилээд, хонишод ажал хүдэлмэрээ эмхитэйгээр ябуулжа байнхай. Нёдондо август һараһаа эхилжэ, 1300 гаран эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлээ һэмди. Тэдэмнай мүнөө хурьгалжа, 400-гаад түл абаад байнабди. Хониднай тобир тарган, дорюун хурьгад абтана, нэгэшье толгой гарзада оруулагданагүй. Нарай хурьгад һайса заһабарилагдажа дулаалагдаһан байра соо байлгагдажа харууһалагдадаг юм. Зүг түрэһэн хурьгадаа хэдэн үдэрэй туршада эхэнүүдтэйнь аминдаа хашалтануудд соогуур байлгажа тэнжээнэбди.

Үбэлэй сагта нарай хурьгадые хоног бүри 20—30-аарнь абажа байхада ажалынь тиимэ хүнгэн байдаггүй. Тиимэһээ хүдэлмэрээ гуримтайгаар эмхидхэхын хойноһоо ехэ оролдолго гарганабди. Түл абалгын үедэ хонишод ээлжээ—ээлжээгээр малаа һахижа хонодог юм. Хээлитэй ябаһан хонид хурьгалхынгаа урда тээ хэдэн хоногто амяарлагдан илгагдажа, тусгаар харууһалагдана.

Орон дотороо коммунизм байгуулха түрэл партиингаа агууехэ Программатай танилсажа байхадаа долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ үшөө ехэ амжалта түйлахабди. Хориин аймагай Үдын совхозой Д-Х. Лубсановагай отарын хонишодой үүсхэлые дэмжэжэ, ***манай бригадынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга, хонин бүриин 3,2 килограмм нооһо абаха уялга абанабди.***

Б. Цыбиков,
Кяхтын Кударын совхозой ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын бригадир.

10 процентээр олошоруулха зорилготой

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ баргажанайхид 70 мянга гаран хурьга абажа, хонидойнгоо тоо толгойе 10 процентээр олошоруулха зорилготой. Эндэхид түл абалгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтажа, табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Аймаг соогоо томохон ажахы — Курумканай совхозой нэгэдэхи отделени энэ жэлдэ долоон мянган хурьга абаха юм. Тус отделениин Бадма Манжеевэй даадаг ажахын тоосоондо ороһон бригадын Ч. Замбулановагай отарада 50 гаран хурьган абтанхай. Үбэлэй хурьгадые гарзагүйгөөр түлжүүлнэ. Мүн Борис Батуевай даадаг хонишодой бригадада 60 гаран хурьган абтаа.

О. Раднаев, манай корр.

Хонишодой бригадир Б. Цыбиков (баруун таладань) сугтаа ажалладаг С. Таракановский, О. Банзаров гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.
Т. ГАРМАЕВАЙ фото.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭ САГ ЕРЭЭ

Бурят ороноймнай хүдөөгэй ажалшад гараад байгша шэнэ жэлдэ адууһа малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ зорилго табинхай. Гадна энэ үе соо эдеэ хоолой зүйл, илангаяа адууһа малһаа абтадаг ашаг шэмэ гүрэндэ нёдондонойхиһоо бүри ехээр худалдагдаха юм. Жэшээлхэдэ, колхоз, совхозуудта мяха абалга 12 процент, нооһо—14 процент ехэ болохо байна.

Энэмнай нилээд харюусалгатай зорилго бшуу. Тиимэһээ ажал хүдэлмэрээ зүбөөр эмхидхэжэ, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө жэлэй түрүүшын үдэрһөө хойшо эршэмтэйгээр тэмсэхэ гээшэ малшан бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг ха юм.

Мүнөө отара, бригадануудта хонидой түл абалгын халуун хаһа ороод байна. Хэрбээ энээниие эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, бүхыдөө абтаһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ шадаа һаа, мяха, нооһо ехээр абаха уялгамнай амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ зэргэтэй.

Энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд бүхы эхэ хонидоо жэлэй түрүүшын кварталда, имагтал январь, февраль, март соо хурьгалуулха гэжэ байна. Теэд хэнэйшье мэдэһээр урда жэлнүүдтэ хонид бүхэли жэл соо шахуу һубаржа түрэдэг һэн. Эгээл энээнһээ боложо, олонхи хонид хабар хожом болоһон хойно, зундаа тон таарамжагүй сагта хурьгалдаг байгаа бшуу. Хожом гараһан хурьгад бэеэр бага, тулюур муу байһан дээрэһээ үбэлэй хүйтэнэй ая даангүй, олоороо үхэдэг, гарзалдаг бэлэй. Харин эхэ хонидые намар ороондо оруулаад, үбэл эртэ хурьгалуулхада эгээл таарамжатай гэжэ эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэйшье түйлалта элитээр харуулна. Юуб гэхэдэ үбэл эртэ гараһан хурьган бэеэр сула, өөдэргэн һайн байдаг. Тэдэниие гараһанһаань хойшо һайн харууһа, тэжээл дээрэ байлгаад, зун, намартаа оролдосотойгоор адуулжа, таргалуулаад байбал, тэдэнэй олонхиие ноябрь, декабрь соо гүрэндэ худалдахаар болохо ха юм.

1962 оной түрүүшын кварталда колхоз, совхозууднай хамта 700 мянган хурьга абажа, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ уялгатай. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжошье ажахы бүхэндэ гүйсэд бии. Мүнөө ажахынуудта хурьга абаха дал хашаа, байра олоор баригданхай. Гансал тэдэниие һайнаар дулаалжа, доронь хуурай зузаан дэбдихэр байлгаха, хаалта хаамжануудые олоор түхеэрхэ хэрэгтэй. Мүн шэмэтэй һайхан үбһэ, тэжээл элбэгээр зөөжэ абаха шухала.

Гэхэтэй хамта шалгажа үзэхэдэ, түл абалгада бүхы талаһаань һайнаар бэлдээгүй, колхоз, совхозууд үшөөл бии байна.

Жэшээлхэдэ, манай станциин харьяата Бичурын совхозойхид энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ хүсэд һайнаар бэлдэжэ шадаагүй. Байгша ондо совхоздо хамта 20 шахуу мянган хонин хурьгалхаар хүлеэгдэнэ. Тиибэшье мүнөө хүрэтэр хонишодойнь зарим бригаданууд хони, хурьгадайнгаа байра заһабарилжа, дулаалжа дүүргээдүй байха юм. Мүн тэдэнэй олонхинь үбһэ тэжээлээшье газаагаа зөөжэ абаагүй. Хонишон Д-Ж. Сандаковой даадаг ажахын тоосоондо ороһон бригада совхоз соогоо түл абалгада һайнаар бэлдэнхэй, түрүү бригада гэжэ тоотой. Теэд эндэ бүри намар баригдажа эхилһэн хурьгадайнь байра үшөө бэлэн болоодүй. Хонидоо уһалха худагыншье заһагдаагүй. Тиимэһээ хонидынь хэдэн үдэр уһалангүй ябана. Тэдэнь шадал тамирааршье һула. Һаяһай хонидтоо тус бүридэнь үдэрэй 150 грамм оооһо таряанай зүйл эдюулнэ. Хобто кормушка түхеэрээгүй дээрэһээ тэрэнээ миил саһан дээрэ адхажа үгэдэг. Хонишон Г. Дырчиковэй даадаг бригададашье баһал тиимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Иимэ тулюур түйган байдал совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй, түбхын түрүүн главна зоотехник нүхэр Макеевэй һанаа сэдьхэлые зобоодоггүйнь гайхалтай. Тиигээдшье энэ совхознай аймагайнгаа бусад ажахынуудта һайн жэшээ харуулха зэргэтэй туршалгын жэшээтэ ажахы гэжэ нэрэтэй ха юм. Тэрэнь алин гээшэб?

Тэрэшэлэн Бичурын аймагай XXI партсъездын, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозууд түл абалгада тон муугаар бэлдэнхэй. Жэшээнь, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозые абаад үзэе. Эндэ ахалагша хонишон В. Куприяновай даадаг отарада 670 хонин түрэхэ юм. Тэдээн сооһоонь 200 гаран хонидынь шадал тамираар тон муу. Теэд тэдэнээ һайнаар эдеэлүүлжэ, тэбээрүүлхын түлөө оролдоногүй, миил буритаһан хара үбһэ хаяжа үгөөд лэ һуунад. Энэ отарада хүнүүдынь ходо һэлгэжэ байдаг.

Мүн Логовскиин нэрэмжэтэ колхоздо хонишод нүхэд Скуратов, Чабаев гэгшэдэй харадаг эхэ хонид ехэ туранхай. Һүүлэй үедэ хонидынь олоороо хурьгалжа эхилээ. Теэд тэдэнэйнь байра хүсэд заһагдаагүй, задагай зайдан зандаа. Хэтэрхэдээ мүнөө хүрэтэр олонхи хусануудынь үшөө илгагдаагүй, хонид соогоо ябаһаар. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энээниие һайн мэдэжэ, хаража ябабашье, оройдоо хэрэгсээнэгүй.

Шалгагдажа үзэгдэһэнэй ёһоор Заиграйн аймагай Карл-Марксын нэрэмжэтэ, «Гигант», Тарбагатайн аймагай «Восход», «Советская Россия», Мухаршэбэрэй аймагай «Забайкалец», «Коммунизм» колхозуудта ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Иимэ байдалые саашадаа яашье тэсэжэ болохогүй. Мүнөө хаа хаанагүй хонид олоор хурьгалжа эхилээ. Отара, бригадануудта бии байһан дутагдалнуудые дары усадхажа, абтаһан хурьгадаа нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ саг ерээ.

Тиимэһээ мүнөө хонишодой дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, тэдэнэй ажаһуудалай болон культурна эрилтые һайнаар хангаха, тэдэндэ хэрэгтэй эд бараа саг үргэлжэ асаржа худалдаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые яаралтай шиидхэхэ шухала. Илангаяа түрүү хонишодой дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Энэ талаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэжэ, хонишодтоо бодото туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй.

Б. Зонхоев,
Улан-Удын гүрэнэй племстанциин директор.

ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ

Эдэ үдэрнүүдтэ хаанашье ошоходо, хайшаашье харахада — ажалай халуун амисхал улам түргэдэнэ. Ушарынь байгша оной мартын 18-да болохо СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа эхилбэ.

УЛАН-УДЭ

Хоёрдохи дунда һургуулиин дэргэдэхи агитпункт (даагшань нүхэр А. Маковский) ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри илангаяа һайнаар ябуулна. Мүнөө тэндэнь һунгалтада зорюулһан плакат, диаграмма болон фотозурагууд бэлдэгдэжэ байнхай. Январь һарада агитпунктын ябуулха хүдэлмэриин түсэб табигдаба. Һунгагшадай урда 3 лекци, залуу һунгагшадай түсхай үдэшэ үнгэргэгдэхэ юм. Түсхай таһалгануудта соо телевизор, радиоло табигдаа. М. П. Хохлова, И. И. Булнаева, О. И. Мочалова, В. И. Ковалева гэгшэд һунгагшадтай уулзажа, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын Дүримөөр хөөрэлдөө үнгэргөө.

КЯХТА

Партиин райкомой пропаганда, агитациин таһаг (даагшань А. П. Бунов) һунгалтын урда тээхи бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа эхилээ. Аймаг дотор хамтадаа 52 агитпунктнууд эмхидхэгдээ, тэдэнние даагшаар эдэбхитэй партийна, комсомолой, профсоюзна хүдэлмэрилэгшэд томилогдонхой.

Шэнээр эмхидхэгдэһэн агитпунктнууд гоёор шэмэглэгдэнэ: диаграмма, плакадууд, лозунг, фотомонтажууд бэлдэгдэнэ, харуулан ойлгуулха агитаци шэнэлэгдэнэ.

Тиихэдэ таһагай зүгһөө лекторнүүд нүхэд Д. Мушанов, Ф. Гайфутдинов, Н. Гришин гэгшэд КПСС-эй XXII съездын материалнууд болон һунгалтын асуудалаар лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ колхозуудта гаранхай. Тэдэнэр мүнөө Куйбышевай, Ленинэй, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудай холын фермэ, отара, бригада дээгүүр һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Тэдэнэй бусажа ерэхэлэр, бүлэг лекторнууд совхозуудта ошохо юм. Иигэжэ лекторнууд саг үргэлжэ һунгалтын болотор хүдөөгүүр ябажа, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байха юм.

ТҮНХЭН

Саянай хормойдо саг үргэлжэ ажалладаг агитпунктнуудһаа гадна, үшөө 20 гаран шэнэ агитпунктнууд эмхидхэгдэбэ. Хэрэнэй дунда һургуулиин агитколлектив (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Н. Шарыпова) һайнаар ажаллана. Агитатор-багшанар Б. С. Егодуров, Н. А. Тулосоева, В. В. Демина, А. М. Кобелева болон бусад өөһэдынгөө участок дээрэ зургаан хоног бүри гаража, түүхэтэ XXII съездын материалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Мүнөө тэдэнэр совет һунгуулиин гүримай демократическа гол ёһонууд тухай, «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын Дүрим тухай» һунгагшадтаа хөөрэжэ захалба.

Тооро тосхондо ажалладаг агитпункт һунгалтын урдахи бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Агитатор, лекторнүүд колхозойнгоо холын фермэ, отарануудаар ябажа, лекци уншана, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Энэ хүдэлмэридэ В. Хитаров, Н. Тармаев, П. Бахажеева гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадана.

ХҮНДЭТЭЙ ДААБАРИ

Соёл сурталай асуудалаар Москвада, Кремлиин Ехэ Ордон соо хэдэн үдэрэй туршада бүхэсоюзна зүблөөн боложо, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Л. Ф. Ильичевой элидхэл зүбшэн хэлсэһэн байна. Энэ сутлаан партиин шэнэ Программын гүн гүнзэгы удхые арад зондо ойлгуулха хүдэлмэри дайшалхы большевик далайсатайгаар ябуулха, хүн бүхэнние коммунис ёһо заршамтайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организациин, бүхы соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табяа.

Би Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын совхозой Алташын бригадын партийна организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн, экономико шудалха кружогые гурбадахи жэлээ хүтэлбэрилнэб. Эндэ 18 һүн һурадаг. Хэшээлнай неделидээ нэгэ удаа —гарагай зургаанда болоно. Ямар нэгэн шалтагаанаар болзорто үдэртөө хэшээлэй хэгдээгүй һаа, үглөөдэрынь гү, али хойто долоон хоногтоо хоёр дахин болодог. Тиигэжэ программаяа дүүргэхын тула али бүхы аргаараа оролдонобди. Гэбэшье хараалагдаһан түсэбөө бэелүүлхэ гээд лэ, шудалһан темээ хүсэд ойлгонгүй, үнэтэ сагаа дэмы гээгээд байбал, һуралсалһаа ямаршье үрэ гарахагүй, хооһон хөөрэлдөөн болохо бшуу. Ушар нимэһээ пропагандист бүхэн ээлжээтэ хэшээлдээ хэр һайнаар бэлдэнэб, хэшээлээ һонирхожо шагнамаар үнгэргэнэ гү, тэрэнһээ һуралсалай шанар гол түлэб дулдыдадаг ха юм лаа. Зарим пропагандистнар хуушанайнгаа дүршэлдэ найдаад, хөөрэлдэхэ асуудалда ёһо тэдыгээр бэлдээд, ямаршье шэнэ юумэ өөрынгөө зүгһөө нэмээнгүй хэшээлээ үнгэргэдэг. Тиихэдэнь һонигүй, хэзээ нэгэтэ дуулдаһан гү, али уншагдаһан танил юумэ байдаг. Тиимэһээ темэдээ һайнаар алишье талаһаань бэлдэхэ, хуушанай мүнөөнэй байдал хоёрһоо жэшээ харуулха шухала. Илангаяа мүнөө XX зуунжэлэй коммунис манифест гэжэ нэрлэгдэһэн, партиин шэнэ Программые шудалхада ямар олон асуудал гарана гээшэб. Пропагандистын урда хэзээ хэзээнэйхидээ шанга эрилтэ табигдана. Хэшээлээ хайшан гэжэ үнгэргэнэбибди гэхэдэ, түрүүн хөөрэлдөө хээд, хүн бүхэндэ ямар нэгэн даабари үгтэдэг. Удаадахи хэшээлдээ дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэнэбди. Эндэ олон асуудал гарадаг, заримдаа үгэ буляалдаан болодог. Мүн совхозойнгоо экономикые гүнзэгыгөөр шудалха, абтадаг продукциин үнэ сэнгые химдаруулха ямар арга бииб гэһэн асуудалаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые уридагбди. КПСС-эй XXII съездын делегат Лыгден Цыренович Цыренов Москваһаа ерэмсээрээ манай кружогойхидто түүхэтэ съездын хүдэлмэри тухай ехэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөөд, мүнөө жэлһээ эхилжэ хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаяа хэды дахин ехэдхэхэ тушаа һанамжануудаа хэлээ, бидэндэшье хэлүүлээ.

Шагнагшаднай хэшээлэй үедэ ойлгоһон юумэеэ малшадта хөөрэжэ үгэдэг. Хайшан гээд ажалаа эмхидхэбэл —ехэ һү, мяха, нооһон болоод бусад продукт абтахаб гэжэ хөөрэлдэдэг. Эндэ нүхэд Н. Цыбанов, Бимба Содномов, Рыгзен Гомбоев гэгшэд үзэһэн материалаа һайнаар шудалжа, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна.

Гэхэ зуура, һуралсалдамнай ехэхэн дутуунууд бии гээшэ. Зарим нэгэшүүл ямаршье шалтагаангүйгөөр хэшээлһээ гээгдэхэеэ һанадаг. Мүн кружогойхиднай эрдэм мэргэжэлэйнгээ талаар булта адли бэшэ юм. Наһатайшье хүнүүд, залуушуулшье олон. Хүн бүхэн ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ адли бэшээр хандадаг. Тиимэһээ би пропагандист һэн туладаа һурадаг хүн бүхэндэ таарахаар хандаха гэжэ оролдодогби.

Б. Дашиев,
Мухаршэбэрэй Суулгын совхозой Алташын бригадын пропагандист.

Читын машина бүтээлгын заводой токарь В. А. Шубин Байгал шадар мэдээжэ болонхой. Гурбан жэлэй саада тээ нүхэр Шубин долоон жэлэй түсэбэй үедэ өөрынгөө хэхэ хүдэлмэриин түсэб табяад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Мүнөө тэрэ 1965 оной даабари дүүргэнэ. Шэнэ юумэ үүсхэдэг энэ хүн уралан нарижуулгын олон дурадхалнуудые оруулдаг юм. Тэрэнэй жэшээгээр олон хүдэлмэришэд ажалладаг болоо.

Нүхэр Шубинай даадаг бригадада коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо. Зураг дээрэ: В. А. Шубин. ТАСС-эй фотохронико.

Хүгжэлтымнай хүлэг

ПАРТИИН XXII СЪЕЗДЫН түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй ёһоор эдеэ хоолой зүйлнүүдые —мяха, һү, мүн нооһо ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха талаар ехэ зорилгонууд табигданхай. Хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 76 центнер, эдлүүриин бэшэ газарай 100 гектарһаа 16 центнер мяха абаха эрилтэ табигдаад байна. Энээниие бэелүүлхын тулада 1970 он болотор манай совхоз мүнөө жэлэйхитэй сасуулхада 6—7 дахин ехээр мяха абаха болоно.

Энэ зорилго бэелүүлхын тула нэн түрүүн хониной мяха ехээр абаха болонобди. Эгээ тиимэһээ хонидойнгоо тоо толгой олошоруулха, ашаг ехэтэй болгохо шухала.

Хонин ажалдаа ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ гээшэ эдэ гол шухала зорилгонуудай нэгые амжалтатайгаар шиидхэхэ найдамтай түлхюур мүн болоно гэжэ бодото байдал тодоруулба. Ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхэхэдэ хүн бүхэн бүхы юумэндээ харюусалгатай, оншотойгоор хандадаг болобо. Газар, зэр зэбсэг, бэшэ түхеэрэлгэнүүд эзэн ёһоор ашаглагдана.

Манай хүршэнэр хонин ажалда эгээн түрүүн ажахын тоосоо нэбтэрүүлжэ эхилһэн байгаа. Ажахые эрхилхэ энэ шэнэ аргын бэхижэн хүгжэһэн газар Хэжэнгэ гэжэ тон зүбөөр тоолодогбди. Эдэнэрэй жэшээгээр хонин ажалдаа шэнэ арга хэрэглэжэ эхилэнхэйбди.

Мүнөө үедэ совхоздомнай ажахын тоосоондо ороһон хонишодой 28 бригада хүдэлжэ байна. Эдээндэ 34533 толгой хонид, тэдэнэй 25300-ниинь эхэ хонид даалгагданхай. Тэдэнние 137 хүн харууһална. Хонишодой эдэ бригаданuудта 12687 гектар газар, тэрэ тоодо сабшалангай, хахалагдадаг, бэлшээриин газар даалган үгтэнхэй. Гадна трактор, бусадшье хүдөө ажахын машина зэбсэгүүд, унаа морид, тэргэ шарганууд үгтөө. Иигэжэ даалгахада, газар эзэн ёһоор һайнаар эдлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэе. Сабшалангайнгаа газар дээрэ 2270 тонно шэбхэ зөөһэн, 1000 гектар сабшалан уһалагдаһан байна. Хонишод өөһэдынгөө хүсөөр 24,4 мянган центнер үбһэ сабшажа абаһан, мүн хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлһэн.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа ажахын тоосоондо ороһон бригаданууд жэлэй эхиндэ ганса доро бэшэ, харин үнгэрэгшэ жэлэй январиин нэгэнһээ март һара болотор эмхидхэгдэһэн юм. Һүүлээрнь олонхидынь томодхогдоо һэн. Тиимэһээ иимэ бригадануудые байгуулха үедэ ехэ дутагдалнууд байһан гэжэ тэмдэглэмээр. Эдэ бүгэдэ хадаа үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ һаад тойбо татаһан байгаа. Тиигэбэшье эдэ бригаданuудай ажал хүдэлмэриин дүн совхозой дунда зэргын үрэ дүнгүүдһээ дээшэ байна. Ажахын тоосоото бүхы 28 бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 66 хурьга абаа. Харин тиихэдэ совхоз дунда зэргээр 100 эхэ хонин бүриһөө 50 хурьга абаһан байна. Мүн эдэ бригаданuудай хайшалһан нооһоншье совхозой дунда зэргын

Ажахын тоосоон—амжалтын түлхюур

тооһоо ехэ юм.

Ажахын тоосоондо ороходо хонишодой бригаданuудай ажалай бүтээсэ дээшэлээ гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Жэшээнь, 1960 ондо совхозой хонин һүрэгтэ 220 хүн хонишодоор хүдэлжэ байхадаа үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэдэггүй байбал үнгэрэгшэ жэлдэ 180 хүн хонишодоор хүдэлөө. Энээнтэй хамта хонин һүрэг үдөө, олошороо. Хэды тиимэшье һаань, хонишод үбһэ тэжээл өөһэдөө бэлэдхэһэн байна. Мүн бэшэшье хүдэлмэри—малай, малшадай байра бариха, заһаха мэтые, мүн сабшалангай газар дээрэ наг шэбхэ гаргаха, үтэгжүүлхэ, уһалха хүдэлмэри хэдэг байгаа.

АБАҺАН ПРОДУКЦИИН өөрынь үнэ сэн химда байгаа. Түсхайлхада, эдэ бригада нэгэ центнер нооһондо 136 түхэриг гаргаа (229 түхэриг гаргашалха түсэбтэй байһан). Центнер мяханда 39 түхэриг гаргашалха аад, 35,7 түхэриг гаргашалаа. Эдэ бригаданuудай үнгэрэгшэ жэлэй 10 һарын дүнгүүдээр бүхы гаргашыень хороогоод байхада 100668 түхэриг олзо доход оруулһан болоно.

Хонишодой бригаданууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хонин бүхэндэ 1 центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэһэн байна. Дүрбэдэхи фермын нүхэд Дубинин, Дугаров гэгшэдэй бригаданууд, нэгэдэхи фермын нүхэр Сафинай, мүн Жамсаранов, Тагаров, Дондоков болон бусадай бригаданууд ехэ хэмжээнэй үбһэ тэжээл абанхай.

Үнгэрһэн жэлдэ һайн амжалта туйлаһан бригаданууд олон. Дүрбэдэхи фермын Цыренжап Баяртуевай хүтэлбэрилдэг хонишод ажахын жэлые һайнаар үнгэргэбэ. Нёдондоной январиин 1-һээ энэ бригадынхид ажахын тоосоондо ороһон юм. Тиихэдэ тус бригадада 3 хүн хүдэлжэ байгаа. 527 эхэ хонид, 4 мори, морин коснлка, тармуур болон бэшэ зэр зэбсэгүүдые энэ бригадада даалгажа үгтөө һэн. Хонишод январь — февраль һарануудта олонхи хурьгадаа абажа томо болгоо. Тиигэжэ эхэ хонин бүриһөө 112,7 хурьгад абтаба. Хурьгадые эхэһээнь таһалха үедэ толгой бүриинь шэгнүүрые 20 килограмм болгожо тушааха аад, 24,8 килограмм хүргэһэн байна. Иигэжэ нүхэр Баяртуевай бригада 2534 килограммаар хурьгадаа үлүү ехээр таргалуулһан болоно.

Июнь һарын эхеэр, хониной нооһо хайшалхын урда тээхэнэ нүхэр Баяртуевай бригадада үшөө 2 хүниие нэмэжэ үгөөд, хурьгаа үхүүлһэн 187 эхэ хони, 237 эрэ түлгэнүүдые нэмээ һэн. 420 гектар газар, тэрэ тоодо 100 гектар сабшалан энэ бригадын мэдэлдэ мүн лэ үгтэбэ. Бригадынхид өөһэдынгөө хүсөөр 50 гектар сабшалан уһалаа, 200 тонно шэбхэ гаргажа, сабшалангаа үтэгжүүлээ. Эдэнэр хамта дээрээ 700 центнер бүдүүн тэжээл, тэрэ тоодо 550 центнер үбһэ бэлэдхэжэ абаа. Нүхэр Баяртуев уран бэрхэ гартанай нэгэн юм. Өөрөө механизатор-шофер, малые искусственнаар үрэжүүлэгшэ-техник. Август-сентябрьда 714 эхэ хонидоо искусственнаар үрэжүүлээ.

Түхэреэн жэл соо хүдэлөөд байхадаа нүхэр Баяртуевай бригада ямар үрэ дүн туйлааб? Нооһо хайшалха түсэбөө 100 процент дүүргээ, хонин бүхэнһөө 3 килограмм нооһо хайшалаа, 100 эхэ хонин бүридэ 102 хурьга томо болгоо. Түсэбһөө галуур 2534 килограммаар хурьгадаа таргалуулаа, гаргашалха мүнгэ зөөри арьбалаа, тиигэжэ 5746 түхэриг 97 мүнгэ сэбэр олзо доход оруулаа юм.

Энэ бригада химда сэнтэй продукци абаһан байна. Нэгэ центнер нооһондо 229, 63 түхэриг гаргашалха байһан аад, 146,3 түхэриг, нэгэ центнер мяханда 39 түхэриг 21 мүнгэ гаргашалха аад, 17 түхэриг 16 мүнгэ гаргашалба. Иигэжэ тэрэнэй бригада түсэбөөр хараалагдаһанһаа үлүү ехээр хурьгадые таргалуулһанайнгаа түлөө 570 түхэриг 15 мүнгэ абаха, хонишон бүхэниинь дунда зэргээр 116 түхэриг салин абахаар багсаагдана.

ЗҮГӨӨР АЖАХЫН ТООСОО нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Ушарынь ажахын тоосоото хонишодой бригаданууд түрүүшээр лан багаханууд байгаа. Энэ шалтагаанһаа боложо, эдэ бригаданууд өөһэдынгөө хүсөөр хонидтоо хүрэхэ хэмжээнэй үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаагүй.
дэлм...
байһан
зарим
та ма...
үедэ хүнүүдые
гээхэ баатай бол...
дохи ехэ ду...
нэгэн гэхэдэ, аж...
до ороһон хони...
данууддай хүдэлм...
һайнаар хинаж...
тоо бүридхэл гүй...
байшообди. Эгээ...
бүридхэлгын ...
шэд эдэнэй ажал...
гаргахын тулад...
гээдэг.
Эдэ дутагдал...
суулхын тулада
жээнүүд абтажа
бригадын
3—5 мянган хони...
захалбабди. Иим...
нуудта 10 гаран
юм. Иигэхэдэ эн...
һа, хоол тэжээлн...
хэрэг хангажа
тухай. Энэ...
варин 1-нээ хони...
гада бүхэндэ хүн...
һэн хүдэлмэри бү...
римтай болохо, эн...
бригадын хүдэлм...
дүнгүүд һара бүр...
дахаа юм. Иимэ бо...
ра бүхэндэ бригад...
дэлмэрые шэнжэл...
үзэхэ арга олгог...
тэй хамта совхоз...
риин зарим һал...
ажахын тоосоонд...
бэлэдхэлтэй хүдэлм...
жа байһан. Иигэ...
хүдэлмэри хинадх...
шэнэ арга хэрэглэ...
байгаа ондо эд...
зүйл ехээр абах...
дүүргэхэ хүсэлэнт...

Д. Цыб...
Хориин Анааг...

МАРТАГДАШОО ГЭЭШЭ ГҮБДИ?

Мүнөө хаа хаанагүй—хото, хүдөөдэшье олон зуун комсомолшууд болон залуушуул коммунис ёһоор ажаллаха, ажаһууха, һурахын түлөө габшагай солбоноор тэмсэжэ байна. Партиин XXII съездын һүүлээр бүхы комсомолой, тэрэ тоодо манайшье колхозой комсомол-залуушуулай ажабайдалда нилээдгүй хубилалта боложо захалаа.

Комсомолоймнай организаци 130 гаран гэшүүдһээ бүридэнхэй. Тэдэнэй олонхид үйлэдбэриин гол һалбаринуудта, тодорхойлходо мал ажалда 90, таряан ажал дээрэ 30-аад, соёл культурын хүдэлмэридэ 10 гаран комсомолшууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байдаг. Ажалай түрүүшүүл, коммунист ажалай ударнигууд олон. Залуу кукурузашан Николай Белокопытов үнгэрһэн жэл даажа абаһан участогайнгаа гектар бүриһөө 300 центнер кукурузын набша ногоо абажа, нютагтаа жэшээ харуулаа. Тэрэ 1962 ондо 100 га талмайн гектар бүриһөө 380 центнер кукуруза буурсагтайгаар ургуулхын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй.

Коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө һаалиин томодхогдоһон 3 гүүртын комсомол-залуушуул тэмсэнэ.

Гэхэтэй хамта, комсомолоймнай эхин организациин хүдэлмэридэ тэсэшэгүй дутагдалнууд тохёолдоһоор. Залуушуулай дунда ойлгууламжын, соёл сурталай хүдэлмэри ажабайдалтай нягта холбоогүйгөөр ябуулагдана.

Зүгөөр эндэмнай хүдөөгэй 2 клуб, 2 библиотекэ, 7 улаан булан тоологдодог. Теэд тэдэнэй хүдэлмэринь ехэ һула, зариманиинь хаалгатай, миил нэрэ зүүгээд байдаг. Һүүлэй үедэ һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүд даншье хомор үнгэргэгдэнэ. Холын бригада, фермэнүүд дээрэ ажаллажа байгаашад байра байдалаар тон муугаар хангагданхай. Хилганын, Бороголой бригаданuудта газетэ, журнал саг болзортоо хүргэгдэнэгүй, радиошье муугаар дуугардаг.

Эдэ бүхыһөө уламжалан ажал хүдэлмэридэмнай ехэ дутагдалнууд гарана.

1962 ондо һү, мяха, үндэгэ, нооһо гэхэ мэтын хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха хэмжээ-ябуулганuудые коммунистнууд хараалаа. Харин олон хүн энээн тухай мэдэнэгүй, урдахи ехэ зорилгонуудаа гүнзэгыгөөр ойлгоногүй, хуушаараал ажаллаһаар. Залуушуулай дунда түрүүшүүлэй онол арга нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Комсомолшуудай...
скэ һуралсалда ан...
доо табигданагүй. ...
литкружок бии юм...
дэниие һайн б...
юрэдөөл 8—10 клас...
һэн, ажалай ямарш...
гүй хүнүүд хүт...
Энээн дээрэһээ кр...
хэшээлнүүд ехэнхи...
һан зорилгодоо ...
гээшэ.

Теэд юундэ мүн...
хүдэлмэридэмнай э...
лалта болоногүйб?

Сэхыень хэлэхэд...
партком болон ...
дай партийна эхин...
цинууд комсомолой...
шида бодото туһал...
гэнэгүй гээшэ. Па...
съездын һүүлээр ...
комитет комсомоло...
зациин хүдэлмэр...
асуудал нэгэтэшье...
хэлсээгүй байһаар...
болоһон партийна...
дээрэ «КПСС-эй Х...
дын шиидхэбэрин...
бүхэндэ ойлгуулха...
хала асуудал зүбш...
дээ, комсомолой ор...
хүдэлмэри тухай н...
дурдаагүй.

ВЛКСМ-эй ком...
плексно бригадану...
гэдэ 5 эхин орг...
юм. Мүн тэндэнь...
эхин организацину...
даа. Теэд комсо...
суглаанда партийна...
циин секретарь гү, ...
дирнууд хабаада...

Комсомолой х...
һайжаруулха тала...
ябуулгануудые хар...
дэнээ дүүргэнгүй...
ушарнууд али олон...
Ушарынь «хүдэлмэ...
лөөлэгдэһэн секре...
лөөтэй» гээд, колх...
бэрилэгшэд нам...
юрэнхы даалгабар...
үгэдэг юм.

Эдэ дутагдалнуу...
зайсуулжа, мүнөөн...
дэ харюусамаар ...
ябуулха арга б...
бди. Эндэ колхозо...
организациин бод...
ламжа хэрэгтэй.

В. Р...
Баргаж...
партсъездын ...
колхозой к...
комитедэй ...

Түрэл орон дотормнай

Татьяна Кардашай үүсхэлые 7 мянган хүн дэмжэбэ

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Комсомолой гэшүүн Татьяна Кардашай ажалай дүй дүршэлые Узбекистанай хүнгэн промышленностиин предприятинуудта дэлгэрүүлхэ асуудалые Узбегэй республикын совнархозой, профсоюзуудай Соведэй Президиумэй хамтын суглаан мүнөөдэр зүбшэн хэлсэбэ.

Кокандын оёдолой фабрикын мастер Татьяна Кардаш съездын урда тээхи ажалай вахтада оролсоод, 7 часай даабарние 6 час соо дүүргэхэ үүсхэл гаргаһан юм. Тэрэнэй даадаг бригада шэнэ арга боломжонуудые хэрэглэнэ. Сагаа тон гамтай. зүбөөр хэрэглэдэг болоо. Хоорондоо дүтэрхы мэргэжэлнүүдые эдэнэр шудална. Тусхай мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ бшуу. Республикын хүнгэн, текстильнэ, электротехническэ болон индустриин бусад һалбарнинуудай 7 мянган хүдэлмэришэд Кардашай жэшээгээр ажаллажа оробо.

«Долоон часай даабари зургаан час соо дүүргэхэ» гэһэн хүдэлөөе үүсхэгшэ Татьяна Кардаш долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлһээ эхилжэ шэнэ бригадые толгойлно. Тэндэнь ФЗО-гой һургуулинуудые дүүргэгшэд хүдэлдэг. Татьяна Кардаш залуу хүдэлмэришэдэй ехэ бүтээсэтэйгээр ажалладаг болохо хэрэгтэнь туһалха гэжэ шиидээ. Иигэжэ урдань даадаг байһан бригадынгаа гэшүүдтэй адляар нүхэдөө хүдэлгэдэг болохо зорилго тэрэ табинхай.

Татьяна Кардашай дүй дүршэлые мяха-һүнэй, загаһанай промышленностиин предприятинуудта дэлгэрүүлхэ асуудал республикын совнархоз, Узбегэй профсоюзуудай Соведэй Президиум хаража үзэхэ шиидхэбэри абаба.

Агаарай транспорт саашадаа яажа хүгжэхэб

МОСКВА. (ТАСС). Агаарай транспортын мүнөөнэй байдал, тэрэнэй саашадаа хүгжэхэ арга замууд тухай аэрофлодой начальник Е. Ф. Логинов Москвагай журналистнуудтай уулзахадаа хөөрэжэ үгэбэ.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ советскэ, гражданска авиацида ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байна,— гээд тэрэ хэлээ.

Оронoймнай агаарай 60 замуудта имагтал түргөөр ябадаг, олон һууритай «ТУ-104», «ИЛ-18», «АН-10» түхэлэй самоледууд ябуулагдадаг болобо. Иигэжэ аалляар ябадаг хуушан түхэлэй самолёдууд эндэ хэрэглэгдэхэеэ болиһон байна. Дэлхэй дээрэ тодоржо гараһан «ТУ-114» түхэлэй абарга томо самолёт Москва Хабаровск хоёрой хоорондо ябуулагдажа эхилһээр, жэл шахуу болобо. Аэрофлодой бии болоһоор үнгэрһэн 35 жэлэйхитэй сасуулхада, долоон жэлэй түсэбэй гурбан жэлэй туршада оронoймнай агаарай замуудаар һураггүй олон тоотой хүнүүд шэрэгдэбэ.

Манай советскэ агаарай флот ойрын 10—20 жэлэй туршада ямараар хүгжэхэб гэһэн асуудал тэндэ табигдаа.

Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бүхыдөө шэрэгдэхэ ашаанай хэмжээн, 1961 онойхитой сасуулхада, 30 процентээр ехэдхэгдэхэ гэжэ нүхэр Е. Ф. Логинов тэмдэглэбэ.

Һаяын жэлнүүдтэ агаарай замуудта газотурбинна двигательтэй самоледууд ябуулагдаха юм. Иимэ самоледто 120—220 хүн нэгэ доро һууха байна. «ТУ-124» түхэлэй, мүн бусадшье самоледууд хэрэглэгдэдэг болохо.

Гол замуудта час соо 2200—2500 километр түргэнөөр ниидэдэг самоледуудые хэрэглэхээр хараалагдана. Холо бэшэ зайда часай мянган километр ниидэдэг самоледууд ябуулагдаха. Бүри дүтын зайда дээшээ сэхэ ниидэжэ гарадаг аппарадууд, ойро зуурхана ябаад ниидэдэг самоледууд, винтокрыл, вертоледууд хэрэглэгдэхэ байна.

Шэнэ сортын шэниисэ бии болгогдобо

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Залаалһанайнгаа һүүлээр сэсэглэдэг сортын шэниисые Казахстанай шэнээр ашаглагдаһан газарта залуу биолог Светлана Острейко ургуулжа бии болгобо. «Этернум» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ шэнэ шэниисын нэгэ залаада 100—150 орооһон ургадаг байба. Дэлхэйн эгээ һайн сортын шэниисын нэгэ залааһаа 40—50 орооһон абтадаг.

«Этернум» сортын шэниисэ хэрэглэжэ, гектарһаа 50 гаран центнер ургаса гарадаг эрхим сортнуудые бии болгохоор гэзд ургамалнуудые шэнжэлэн үзэхэ Бүхэсоюзна институтдай лабораторие даагша М. М. Якупцинер мэдүүлбэ.

ПРОПАГАНДИСТ-БАГШАНАРАЙ СЕМИ...

Аймагай партийна, комсомолой пропагандистнарай семинар һаяхан Мухаршэбэртэ болобо. Энээндэ парткомой секретарьнар, һургуулиин директорнууд, багшанар «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга» гэһэн бүлэг темэнүүдые зүбшэн хэлсээ. Шаралдайн дунда һургуулиин директор П. Калашников «Забайкалец» колхозой ажалшадта съездын материалнуудые ойлгуулхын тула багшанарай ...
хүдэлмэри тухай һо...
гоор хэлээ. Пропа...
П. Баиров, А. Б...
гэгшэд «Хүдөө ажах...
дань хүгжөөлгын г...
гонууд» гэһэн асууд...
ци уншаа.

Аймагай ажалша...
мүнөө ямар гол зо...
наб гэжэ КПСС-эй ...
секретарь Г. М. К...
хэбэ.

Б. Жамб...

ТУГАЛ ТҮЛЖҮҮЛГЭ— ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН

ДАЙ УНА

...ээ, нарай тугал ...ад, нэгэшье тол... ...луулангүй хай... ...түргөөр түл... ...мо болгодог» гээ... ...хэ намтайл ушар... ...эн асуудаг. Яаха... ...э хэдэн үгэ хэлэл...

...зургаадахи жэлээ ...хүдэлнэб. Сэ... ...эь, тугал харуу... ...ү онсо ондоо юу... ...юумэл. Малай ...гүйсэд хангаха ...ни һаа, бэшэ юун ...Бэшэ юумэн хуу ...дулдыдаха ушар...

...о нарайһаа гэдэг. ...эһээ гарахаһаань ...ажалдаа оролдо... ...андаха, хамсыгаа ...охо хэрэгтэй. Нял... ...таараха тэжээл ...доороһоонь даа... ...олоод, хажуу та... ...оро үлеэлгэхэгүйн ...йнгаа байра һай... ...шухала. Манай ...уларилда зохил... ...ыень хүйтэндэ тэ... ...охо гэжэ оролдо... ...байдаг. Иимэ мал ...р энэ тэрэ үбшэн... ...ад орхихогүй даа.

...туралнуудые түрүү... ...н хайхарамжатай... ...алха хэрэгтэй гэ... ...ар байна. Түрүү... ...үүдтэ эхынь ураг ...узаан дэбдихэртэй ...үкэнүүд соо нэгэ ...рёод хоногто ба... ...ихэ зуураа эхынь ...ргадахаһаа хойшо ...тэжээбэл таатай. ...саашаа томожохо ...үн тэжээл: үбһэ, ...анай зүйл эдидэг, ...орондо машинын ...лохо.

...бһэ, кукурузын си... ...трат, зелёнко тус...

хай хобто соо таһалдуулангүйгөөр үгэдэг гээшэбди. Хажуугаарнь минеральна тэжээл (дабһа, яһанай гурил, мел, модоной хөө) эдюулхэ гээшэ бүришье шухала зүйл. Бүлеэн уһаар уһалхада тугал ехэл дуратай байдаг. Саашаа улам томожохо бүринь тугал бүхэнэй бэеын шэгнүүр хараадаа

абажа, тусхай тэжээлэй рацион табижа эдеэлүүлхэ шухала. Бэежэһэн тугалнуудые үбэлэй сагта сэбэр агаарта, игаабари газарта гаргажа байхада таарамжатай юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз гол түлэб үнеэдээ искусственна аргаар урэжүүлдэг болонхой. Энэнь аргагүй һайн гээшэ. Игэжэл үүлтэр һайнтай, түргэн томожодог түл абтана. Үбэл эртэ гараһан тугал зун болотор бэеэ гүйсэжэ, зун, намарай үрин дулаан сагта хүхэ ногоон дээр бэлшэжэ ябахадаа сүүдхэ соо 800—900 граммаар нэмэдэг. Тиигэжэ минии харууһалдаг тугалнууд жэлтэй болоходоо 300 килограмм татадаг юм.

Жэл болоходонь ондоо гүүртэдэ гү, али гүрэндэ тушаадаг байнабди. Жэшээнь, харууһалдаг 32 буруугаа нёдондо октябриин 28-да гүрэндэ тушаахадамнай толгой бүринь дунда зэргээр 300 килограммһаа дээшэ татаа һэн. Һарын һүүлшэг тээшэ толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэ бүхэндэ 990 граммаар нэмэһэн байгаа. Тугал харууһалжа байхадаа шэгнүүрэйнь нэмэжэ, хорожо байһыень тусхай дансада ами амяарандань тэмдэглэжэ байдагбди. Энэ ехэ туһатай хэрэг. Тус бүриинь шэгнүүр мэдэжэ байхадаа ямар тугалнуудынь онсо харууһанда байлгалтайб гэжэ тодорхойлхош.

Түрэл партимнай XXII съезд боложо, түүхэтэ шиидхэбэринүүд, КПСС-эй шэнэ Программа баталан абтаа. Партиин эдэ һүр жабхаланта документнүүд намайе үшөөл һайнаар хүдэлхэ гэһэн бодолдо зоригжуулаа. Даажа абаһан бүлэг тугалнуудаа мүнөө жэлдэ сүүдхэ бүри 850—950 граммаар шэгнүүрынь дээшэлүүлжэ байхаб, жэлтэй болоходонь 300—300 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгохоб гэһэн социалис уялга абанхайб.

Тосхоноймни ажалшад намда айхабтар ехэ этигэл найдабари үзүүлээ һэн. Үнгэрэгшэ жэлэй март һарада намайе Мухаршэбэрэй аймагай Соведэй депутат болгон һунгаа юм. Юрын малшан эхэнэрые засаг түрын хүтэлбэридэ оруулһандань тон ехэ харюусалгатайб. Тэрэл этигэл найдабариинь заатагүй харюулха уялгатайб.

Депутат хүн һунгагшадайнгаа «зарсань байһан туладаа, тэдэнэй эрилтэ, захяа заабариень наринаар толгойдоо хадуун абажа, бүрин бэелүүлхые хүсэдэг байнаб. Депутадуудай үүргэ улам дээшэлүүлхэ, тэдэниие засаг түрын хэрэг хүтэлбэридэ үргэнөөр хабаадуулха, һунгагшадайнгаа урда бүри харюусалгатай байха тухай алдарта партимнай Программа соо тодо һонороор бэшэгдэнхэй. Ажал хүдэлмэри дээрэ амжалта туйлахынгаа хажуугаар олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гээшэ депутат бүхэнэй нангин уялга мүн.

М. Симухина,
Мухаршэбэрэй аймсоведэй депутат, Заганай колхозой тугалшан.

ДЭМЫ МАГТАДАГГҮЙ

...шудхалгын цехын ...ПВЗ-гэй бусад це... ...тад ондоо. На... ...хүүр дамжан, пло... ...э гарамсаар нюур ...тэ халуу сорьёод ...элээд байһан мар... ...эшэнүүдэй амһа... ...дүлэн соробхилон, ...яха абяан таһал...

...элэй хүйтэнэй улам ...байбашье, эдэ пэ... ...кажууда хубсаһа... ...элхын аргагүй. Ха... ...мсануудайнгаа хам... ...уужархиһан хүдэл... ...үлөө тухагүй ажал...

...анартай булад хай... ...эшэ эндэ хүдэлмэ... ...айгшадай ажалһаа ...дадаг байна. Дүй ...баян, шадабари ...э саг үргэлжэ дээ... ...байдаг хүнүүдэйнь ...итрий Сафонович ...болоно.

...й Сафонович пеэшэн ...лжа байһан шэнгэн ...шанагаар удхажа ...рахадаа, шаналгынь ...дүүрээгүйе ямаршье ...гөөр тодорхойлдог.

...ай Сафонович алда... ...отой эдеэ һайнтай ...юм,— гэжэ нүхэ... ...лсэдэг дэмы бэшэ. ...нагдаһан булад гар... ...заводто ямар ехэ хо... ...аруулагдахаб. Шуд... ...детальнуудынь хуу ...одоһотой байха ха ...мэл хаданъ Дмитрий ...ые нүхэдынь эдеэ ...тогоошон гэжэ нэрлэ... ...хой.

Нүхэр Мальцев тухай богонёор хэлэхэ болоо һаа, оролдосо ехэтэй, хүсэһэндөөл хүрэжэл һаладаг хүн. Оройдоо гурбан жэлэй туршада тэрэ мартеновскэ пеэшэнүүдтэ юрын шанагшанаар хүдэлмэрилхэ зуураа, булад шанагшын мэргэжэл гүйсэд шудалжа шадаа. Гадна уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, булад хайлуулга дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулдаг байна.

Һүүлэй үедэ Дмитрий Сафоновичын хүтэлбэри доро пеэшэндэ кислород оруулдаг түхеэрэлгые хубилган һайжаруулха талаар үнэтэ дурадхал нэбтэрүүлээ. Тэрэнэйнь ашаар пеэшэнэй халууе түргөөр ехэ болгон, булад шаналгые түргэдхэхэ арга олдоо.

К. Халтанов.

...дээрэ: Д. С. Маль-

Хилын саанаһаа

Бата бэхи хани барисаатайбди

КОНАКРИ, январиин 12. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микоян Конакриһаа Гана ошохынгоо урда тээхэнэ Гвинейн хэблэлэй агентствын түлөөлэгшэдтэ, ТАСС-эй корреспондентдэ мэдүүлгэ хэбэ. Гвинейн арад Африкын бусад арадуудтай хамта хариин дарлагшадта эсэргүү национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ гайхамшагта хуудаһануудые нээбэ. Тиимэһээ совет арад Гвинейн арадта үнэн зүрхэнһөө хани халуунаар хандана, гүнзэгыгөөр хүндэлнэ гээд А. И. Микоян тэмдэглээ.

Гвинейн арадай түүхэ домогто ороһон Самори Туре баатарай ашанар илалта туйлаад, президент Секу Турын, парти, правительствын талаар тэрэнэй соратнигуудай хүтэлбэреэр шэнэ, сүлөөтэ, бэеэ даанхай Гвинейе байгуулна гэжэ А. И. Микоян хэлэбэ. Африкынхид өөһэдөө национальна гүрэн түрэеэ хүгжөөжэ, бэхижүүлжэ шадахагүй гээд колонизаторнуудай номнодогой тон худал байһаниень Гвинейн Республикын оюун бэлигтэй арад зон элишэлэн харуулаа. Колониализмын, феодальна харилсаануудай бэрхэшээлтэй хүндэ хойшолонгые усадхахын зорилгоор гурбан жэлэй туршада Гвинейдэ шухалын шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Социальна, экономическа һалбаринуудта үндэһэн шухала хубилалтанууд бэелүүлэгдэбэ. Юрын хүнүүдэй байра байдал һайжараа, гүрэнэй шухала хэрэгүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ арад зоной хабаадаха эрхэ байдал бии болгогдоо.

Гвинейн юрын хүнүүдтэй, хүдэлмэришэдтэй хани халуунаар уулзаабди. Тиихэдээ Советскэ Союзда хани ёһоор хандаха ябадал танай газарта гүнзэгы үндэһэтэй болонхой гэжэ А. И. Микоян үргэлжэлүүлбэ.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада бэеэ даанхай байдалтай болоһон Африкын оронуудай дунда колониальна үеынхиһөө бирататайгаар хүгжөөгүйшье гүрэнүүд бии гэжэ А. И. Микоян тэмдэглэбэ. Эдэ зарим гүрэнүүдтэй жэшэхэдэ, Гвиней, мүн Африкын хэды оронууд тобойжо гарана. Социальна, экономическа ехэ амжалтануудые туйлажа, уласхоорондын нэрэ солотой, бусад арадуудта хүндэтэй болоо. Гвиней, Африкын зарим гүрэнүүд бэеэ абанги, колониализмда эсэргүү политика ябуулна. Гвинейн Республикын, правительствын, тэрэнэй арадай, мүн энээнтэй харилсаа холбоотой Ганын, Малиин Африкада колонизаторнуудай бэелүүлдэг хэрэгтэ эсэргүү тэмсэлые Советскэ Союзай арадууд үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ А. И. Микоян тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXII съездын баталһан коммунис байгуулалтын агуу ехэ Программые Советскэ Союзай ажалшад айхабтар ехэ зохёон байгуулхы дэбжэлтэтэйгээр бэелүүлжэ байна гээд нүхэр Микоян хэлэбэ. Тиихэтэйгээ хамта совет арад хани барисаатай арадуудайнгаа амжалтануудые хаража, сэгнэжэ байдаг. Танай гүрэнэй саашадаа бэхижэхые, бэеэ даагаад өөрынгөө урда табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхые хүсэнэбди гээд А. И. Микоян тэмдэглээ.

Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхэ Гвинейн арадай тэмсэлые дэмжэхэдээ Гвинейн дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохоёо һананагүйбди гэжэ А. И. Микоян үргэлжэлүүлбэ.

Зүгөөр манай оронуудай хоорондо харилсаануудай һайжархада империалистнууд дурагүйтэдэг. Маанадые эбгүй болгохын түлөө элдэб арга мэхэ гаргадаг. Гэбэшье манай хани барисаан бата бэхи гээд А. И. Микоян мэдүүлээ.

Гвинейн хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хэлсээнүүднай, хөөрэлдөөнүүднай хоёр талада ашатай туһатай байба. Бэе бэеэ һайнаар ойлголсодог болохо, хани ёһоной харилсаануудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болохо гэжэ А. И. Микоян мэдээсээ. Советскэ Союз Гвиней хоёрой хоорондохи хани барисаан ямаршье туршалгануудые дабажа гараад, манай арадуудай аша туһада бүрил баян үрэ дүн асарха гээд найдаһанаа нүхэр Микоян тодорхойлоо.

Ехэ анхаралтай һайнаар угтаһанайнь, хөөрэлдэһэнэйнь түлөө президент Секу Туреда, Гвинейн гүрэнэй, партийна бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ А. И. Микоян түгэсхэлдөө баяр хүргөөд, сүлөөтэ, бэеэ даанхай гүрэниие байгуулгада Гвинейн арадай шэнэ илалта, амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

Г. С. Титов Индонезидэ аяншалһаар

ДЖАКАРТА, январиин 11. (ТАСС). Совет арадай гайхамшагта хүбүүн Г. Титовые амаршалхаяа Сурабайн олон мянган ажаһуугшад ехэ бороо соогуур үйлсэнүүдтээ гараба.

Зүүн Явын губернаторай байрын урда городой хүбүүд, басагад сугларaa. Тэндэ советскэ космонавт Герман Титов амаршалгын үгэ хэлэбэ. Мүн сугларһан хүнүүдэй түлөөлэгшэд харюугай амаршалга хүргөө. Декабриин 19-дэ президент Сукарнын гаргаһан захиралтые бүри мүһэн дэмжэһэн, Баруун Ирианай сүлөөлэгшэдэй зэргэдэ жагсахаар бэлэн байһан тухай резолюци соносхогдобо.

Г. Титов мүнөөдэр Сурабайн радиогоор үгэ хэлээ.

ДОМИНИКАНСКА РЕСПУБЛИКА. Санто-Доминго. Трухильогой бүлын табимал — президент Балагерые тушаалһаань буулгаха эрилтэ табигшадые полицинхид үлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

А. И. Микоян Ганада айлшална

АККРА, январиин 12. (ТАСС). Гүрэнэй хэрэгээр эндэ ерээд байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микоян үсэгэлдэр конвентын арадай партиин ЦК ошобо. Партиин ЦК-гэй гүйсэдхэхы секретарь Краббе, мүн партиин олон гэшүүд, ЦК-гэй хүдэлмэрилэгшэд ЦК-гэй гэрэй үүдэндэ А. И. Микоянии, тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүдые ехээр альга ташажа угтаба.

А. И. Микоян ЦК-гэй гэрые хараа. А. И. Микоян тэндэхи нэгэ таһалга соонь ойр зуура байгаа. Гүйсэдхэхы секретарь Краббе А. И. Микоян хоёр амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

А. И. Микоян, тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүд фермернүүдэй гэр, профсоюзуудай конгрессэй байра, Ганын университет ошобо.

Африкын хэрэгүүдээр түб болохо газарые А. И. Микоян ошожо хараба. Колониальна дарлалта доро байһан Африкын оронуудһаа тэрьелжэ ерэһэн олон хүнүүд А. И. Микоянии айхабтар хани халуунаар угтаа.

Өөрынгөө оронуудые колониализмһаа сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг Африкын элитэ хүнүүдтэй А. И. Микоян уулзаба. Тэрэ тоодо колониализмын агентнуудай 1960 ондо хоро уулгажа хорооһон Камерунай мэдээжэ национальна хүтэлбэрилэгшэ Феликс Мумие гэгшын эсэгэтэй уулзаһан байна.

Тэндэ суглараг шадта А. И. Микоян хандажа, богонихон үгэ хэлээ. Колониализмда эсэргүү сүлөөрэлгын тэмсэл хэжэ байһан Африкын бүхы арадуудай түлөөлэгшэдтэ совет арадай зүгһөө мэндые хүргэбэ.

Удаалуулан А. И. Микоян Ганын Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй һуралсалай гол шухала түбые — Ганын сэрэгэй академиие, Ганын далайн колледжые ошожо хараа.

Аккрын ажаһуугшад А. И. Микоянии, тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүдые хаа хаанагүй халуунаар амаршална.

АККРА, январиин 12. (ТАСС). Гүрэнэй хэрэгээр эндэ ерэһэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микоян Ганын Республикын президент д-р Кваме Нкруматай үсэгэлдэр ошожо уулзаба.

А. И. Микоян Кваме Нкрума хоёр хани ёһоор хөөрэлдэбэ.

Гана Советскэ Союз хоёрой хоорондо харилсаа холбоо, хани барисаа бүхы талаһаань саашадаа хүгжөөхэ асуудалнуудые тэдэнэр зүбшөө.

Хани халуун, бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда хөөрэлдөөн үнгэрбэ.

...хүгжэм дуулахада шэхэнэй шэмэг, сэдьхэлэй баяр түрүүлдэг. Эгээл иимэ маараалдаан колхоз, совхозуудаймнай олоп зуун отаранuудаар зэдэлжэ эхилэнхэй.

Һаяхан хонёор баян Зэдын аймагай түрүү хонишодто — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Чимит-Дамба Пагбаевай хүтэлбэрилдэг ажахын тоосондо ороһон бригадада хүрэһэн байнабди. Эндэ шэнэ түл абалга эхилээд байгаа.

Аймагай түб Петропавловка тосхонһоо 7—8 модо баруун хойшоо ябаадхихада Гэгээтэ нютаг нэмжыдэг. Эндэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадын гол һуурин холоһоо харагдаха. Гэгээтэһээ зүүн хойшоо бага зэргэ гүйлгөөдхихэдэ Хушуунай үбэрөөр хэдэн отаранuудай байра дүтэхэнэ тэбхын харладаг. Тэдэнэй дундахи отарада Пагбаевай бригадын центр гэжэ тоологдоно. Эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ хонишодой хүсөөр нэгэ томо шэнэ гэр барюулагданхай, үглөөнэй наранай элшэдэ сайбалзана.—Энэ гэр соо улаан булан түхеэрхэ һанаатай байнабди. Намар, ноябриин 7-ной һайндэртэ бригадынгаа бүхы хонишодые эндээ сугдуулжа, үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэжэ, найрлаа һэмди.

гэжэ ахалагша хонишон тайлбарилжа үгэнэ.

Хониной хашаанда дүтэлхэлөөр силосэй хоншуухан үнэр хангалташаба. Хаанаһаа анхилна гээшэб гэжэ бодоһоор ябатарнай үбһэнэй хашаан соо хоорботой морид харагдажа, тэндэ хэдэн хүнүүд силос малтажа, һахы һалбар ажаллажа байба.

— Кукуруза, зелёнко, һолоомо холижо байжа 375 тонно силос газаагаа даража абаа һэмди. Энээндэ манай хонишод эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм. Мүнөө энээнээ хонидтоо эдюулжэ жаргажа байнабди. Силос эдижэ байһан хонид һүтэйшье, хурьгадыншье тобир дорюунууд,—гэжэ мэдүүлбэ.

— Иимэ силос эхэ хонидые харууһалдаг бригада бүхэндэ дарагданхай,— гээд хажууһаа колхозой зоотехник Александр Иванович Фирсов нэмэбэ.

Үбһэнэй хашаан соо хонишодой өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэһэн тэжээл сомоо сомоогоор жэрылдэнэ, түл абахын үедэ дүүрэн хүрэхөөр. Тэндэ үбһэншье, зелёнко, һолоомошье бии. Амбаар соо таряа талханай зүйл хадагалагданхай.

— Энэ хашаан соо үглөө мүнөө хурьгалха хонид амяараа харууһалагдана,— гэжэ отарын ахалагша хонишон Радна Дампилов хотоной захада хаалгаатай эдеэлжэ байһан томо хонидые заана. Тэдэнь тусхай рационоор эдеэлүүлэгдэдэг, силос үгтэхэеэ болинхой байба. Харахада хо-

Хонидой хурьгалха хотон соо ороходо хуурайхан, ханануудынь газаа досооһоонь һайса шабагдаһан, үүдэ үрхэнь дулаалагдаһан. Хотоной булангуудта хуурай хохир обоолoгдоод, зохидхоноор хашаалаатай харагдана. Мэдэхэдэ энээнээ нялха хурьгатай хонидой доро дэбдидэг заншалтай.

Саашаа ябаһаар һая гараһан хурьгатай хонидой байха дулаан таһалгада оронобди. Тэндэ бишихан хурьгадай маараалдаан үе үе болоод лэ дуулдана. Байра соонь һаруулхан, нялха хурьгатай хонидые амяарлажа хааһан хаамагуудынь, байрын хана сагаадагданхай ялай салай, халуун болоо һаань нээжэ үгэхэ үрхэтэй хоолойтой. Бүхы юумэниинь эзэн ёһоор, нягтаар хэгдэнхэй. Үүдэ ороходо дээрэ хүлөө аршаха юумэн бии, үүдэнэй хажуудахи таг дээрэ бишихан шэлтэй иод, хони, хурьгадые сакманаарнь тамгалха тусхай будаг, тэбхэрхэн модон дээрэ бэшэһэн номернууд бэлдэгдэнхэй байна.

— Хонид һайса дэлэгэнэжэ, һүтэйгөөр хурьгална. Хурьгалхатайнь сасуу дэлэнгэйнь ноолһо хайшалаад, хурьгыень һайса долёолгоод, 1—1,5 час болохолоор хониндоо бүлеэн уһа уулгажа, һайхан үбһэ үгөөд, хурьгые хүхүүлжэ ородогбди. Хоёр недели болохолоорнь хурьгадай һүүлэй үзүүрые хайшалнабди,—гэжэ хэлэхэдээ ахалагша хонишон залууханшье һаа, яһала дүй дүршэлтэй байһанаа элишэлнэ.

һайнаар абажа, бүрин бүтэн түлжүүлхын тула ехэхэн лэ оролдолго гаргадаг байба.

— Хурьгадта эдюулхын зорилгоор бидэнэр 40 центнер набшаһата тэжээл ногоохоноор хатаажа абанхайбди. Тиимэ набшаһые уһан соо хэжэ дэбтээгээд, хурьгадта хобоо кормушка соо хэжэ үгэхэдэ угаа дуратайгаар эдижэрхидэг,—гэжэ хонишод мэдүүлбэ.

— Ямар үедэ хонидтоо силос эдюулнэбтэ,— гэжэ асуухада, ахалагша хонишон иимэ харюу үгөө:

— Силос гээшэмнай хүшэ ехэтэйл тэжээл гээшэ. Тиимэһээ тэрэниие хонидойнгоо хурьгалхаһаа 10 үдэр урид эдюулхэеэ болёод, хурьгалһанайнь һүүлээр 5 хоноод лэ үгэжэ эхилхэдэ зохид.

Эндэхи хонишод хурьгадай 15—20 хоногтой болоод лэ орхихотойнь сасуу үдэртөө даддхаажа байжа газаа сэбэр агаарта гаргадаг дүршэлтэй. Хурьгадынь бүхыдөө кошарнобазова аргаар түлжүүлэгдэнэ, 5 хоногтой болоходоо элдэб тэжээл эдижэ һургагдана. Хурьгадай хахад һаратай болоходо эхэнь дүтын бэлшээридэ гарана. Һуниндөө хурьгадынь эхэтээ суг хонодог гуримтай.

Игэжэ хөөрэлдэһөөр ябажа, газаа гарахада үглөөнэй 11 час болохоёо байгаа. Нэгэ бүлэг хонид соолгоһоо уһалагдажа, нүгөөдэнь байрынгаа хажууда үглөөгүүр хаяжа үгэһэн үбһэ, һолоомоной хог түүжэ байба. Хажуудань

Манай асуудалда харюусаха зуураа, энэ бригадын хонишон Санжа Гомбоевна Доржиева игэжэ хөөрөө:

— Хурьгалха үдыхэн хонидоо үглөөгүүр хооллуулаад, уһалжа, тээ тэрэ хадын үбэрэй харалаад байһан майлаар адуулагшабди. Үдэшэлэн бэлшээриһээ ерэхэдээ хонидоо дахин уһалжа, баһал бага зэргэ хоол үгтэнэ. Хониднай тарган даа, хүшэнь хүдэлөөгүй, харыт даа!

Үнэхөөр мүндэгэр сагааханууд, ноолһониинь зааханшье хүдэлөөгүй, тарган хонид гэжэ ойлгохоор.

Тиигэһээр ябатараа тёсоор бышиихан гэр барижа байһан хүнүүдтэй золгообди. Тэдэнэр ехэл ханамжатайгаар тёсой хабтагайнуудые холбожо, хоорондонь хюрөөгэй хибэдэһэ хээд, тэрэ бишихан байраяа бүтээжэ дүүргэхэеэ байгаа. Тэндэнь бригадын хоёр отарын хонидой байра, хонишодой гэрнүүдые электрын гэрэлээр хангаха «Л-6» мотор тодхогдохоор түхеэрэгдэнэ.

Уданшьегүй бригадын хонишодой олонхинь сугларжа, шэнэ жэлдэ юу хэхэ, ямар уялгануудые абаха тухайгаа хэлсэжэ ороо.

—Энэ жэлдэ хонидшье тарганууд, үбһэ, тэжээлшье бии. Иимэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлэнгүй яахабибди — гэжэ Радна Дампилов нүхэдтөө хандаба.

Олон жэлдэ багшаар хүдэлһэн, сомоной Соведэй түрүүлэгшээр ябаһан Лудуп Цыбенкович Лубсанов һаяхай хонишоноор хүдэлжэ байнхай.

нэй һүүлээр ... тоосондо ороһон бригадынхид энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлхээр, хонин бүриһөө 8 килограмм ноолһо хайшалхаар шиидээ. Эдэнэрэй абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ байһандань этигэлтэй.

Мяха, ноолһо саашадаа ехээр абаха гээл һаа, малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ ёһотойбди гэжэ бригадын хонишод һайса ойлгонхой. Энээниень тус бригадада хүрэжэ ерэһээр лэ ойлгохоор. Газаань гэрэй зэргын үндэрөөр шэбхэ обоолоотой харагдана.

— Бригададамнай 300 гектар сабшалан даалгагданхай. Тэрэнэймнай 60-аад гектар уһалагдамаар. Хэрбээ нёдондо 1000 тонно шэбхэ зөөжэ гарган байбал, байгша ондо тэрэнээ 2 мянган тоннодо хүргэхэбди. Тиигэжэ бригадынгаа хонидые үбһэ, зелёнко, кукурузын холимол силосээр хүсэд хангаха байһандаа найданабди,— гэжэ бригадир Чимит-Дамба Жимбеевич зоримгойгоор мэдүүлбэ.

Игэһээр байтар газаа тракторай дуун таршаганажа, бригадын хонишон-механизатор Владимир Меншиков хойто тэргэ дээрээ тёс ашанхай орожо ерэбэ.

— Хонишоной ажал һонирхолтойл болоо гээшэ даа. Энээхэн трактораараа нилээд ехэ хэрэгээ бүтээнэбди. Игээд наг шэбхээ зөөжэ эхилхэмнай,—гэжэ Владимир Шараповии хүхюунээр харюусаба.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

...ЭРТО

...тийна хү... ...ухай (2-до...

...рузын баян ...ааб? (2-до...

Цыбиков— ...үблөөнүүд...

...гаан һара» ...ахи нюур).

...туев—Хэд... ...-дэхи хуу...

Орденто бүлгэмэй шамбайшуул

Уржадэр Ленинэй орденто оперо, баледэй театр соо солбон шамбайшуулай ехэ уулзалга эхилбэ. Эндэ орденто «Спартак» һайн дуранай бүлгэмэй Сибирь болон Алас Дурна зүгэй 42 боксернууд, тэрэ тоодо СССР-эй спортын 3 мастернууд хүсэ шадалаа үзэлсэжэ захаланхай.

...Үдэшын 7 час. Мүрысөөнэй тугай үргэгдэһэнэй удаа, эгээл хүнгэн бэетэйшүүл сооһоо нэгэдэхи разрядай боксернууд Константин Владимиров (Яхад), Сергей Банзаракцаев (Бурядай АССР) гаража ерэнэ. Эдэ хоёрые адаглахада, бэе махабадаараа тухайнууд, хэн нэгэнэйнь илажа гарахые таахань бэрхэтэй. Зүгөөр, яхадай боксер манайхиһаа хоёр аха — 24 наһатай, 25 уулзалгаһаа 20-ень шүүһэн. Нүгөөдэнь дүүшье һаа 41 дахин мүрысөөндэ хабаадажа 38 илалта туйлаһан, Черниговскэ областиин чемпион ябаһан түүхэтэй. Тиимэл тула тэрэ аба абаһаар лэ добтолжо, нүгөөдэеэ тухашаруулна. Тиигэһээр очкогоороо шүүгээ.

Һүүлээрнь бурядай түлөөлэгшэ Иван Нагаслаев Омскын боксер Владимир Бугуевһаа дүй дүршэл, шадабаряараа булюушье байбал, эрхэ бэшэ шүүгдэшөө. Юуб гэхэдэ, нүхэр Бугуев алишье гараараа сохидог байжа нүгөөдэеэ ехээр зобоогоо, туляагаашье.

1959 ондо Москвагай студентнүүдэй хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эрхимлэһэн боксер Гаврилов (Улан-Удэ) өөһэдынгөө нютагай түлөөлэгшэ Геннадий Топоровтой уулзахадаа һайн бэлэдхэл, техникэтэй байһанаа харуулба.

Хүнгэн бэетэйшүүл сооһоо мүн лэ манай республикын боксер Александр Емельянов онсо шалгараа, хоёрдохи раундын үедэ Красноярскын боксер Алексей Поповые нокдаунда оруулжа, диилэһэн байна. Энэ уулзалга нүхэр Емельяновай гартаа бар хүсэ ехэтэй, шанга сохидолтой байһаниие үшөө дахин гэршэлбэ.

Эрхүүгэй чемпион Владимир Цыренов, СССР-эй спортын мастер Александр Половнев хоёрой уулзалга ехэ һонирхолтойгоор үнгэрхөөр хүлеэгдэһэн байгаа. Дүй дүршэл, мэргэжэлээрээ булюу байбашье, Омскын түлөөлэгшэ түрүүшын раундын үедэ нилээдгүй сохюулаа. Эдэнэр саг үргэлжэ бэе бэедээ добтололсожо, суглаарагшадые гайхуулаа.

Хүнгэбтэр бэетэйшүүлэй дундаһаа Леонид Реунов (Эрхүү) Красноярск хизаарай боксер Геннадий Ильин хоёр эгээн түрүүлэн уулзабад. Эдэнэр хоюулан шамбай, сула бэетэйшүүл, сохилгоншье ехэ шанга, хүсэтэйнүүд. Нэгэдэхи раундын тэнгээр Эрхүүгэй спортсменэй техникээрээ баян, хүсэ шадалаараашье булимтаруу байһаниинь элирнэ. Хоёрдохи раундда Красноярскын боксер нокдаунда орожо, шүүгдэшөө.

Читын чемпион Вячислав Антонов, Леонид Дулесов (Барнаул) хоёрой уулзалга суглаарагшадые һонирхуулба. Тэдэнэр түрүүшын минутаһаа эхилжэ сухарилтагүйгөөр бэе бэедээ добтолно. Барнаулайнь боксер 86 мүрысөөндэ хабаадажа 72-ыень шүүһэн, дүршэл, техникээр нүгөөдэһөө булюу байжа, очкогоороо үлүүлээ.

Ринг дээрэ сэрэгэй округой 1961 оной чемпион Константин Аюшеев (Эрхүү), Омск городой 1961 оной чемпион Шамиль Хазихметов. Эдэнэрэй уулзалга һонирхолтойгоор үнгэрхөөр хүлеэгдэһэн. Теэд үнэхөөрөөшье техникээрээ баян, дүй дүршэл ехэтэйшүүл байшоо. Илангаяа бэеэ шадамар бэрхээр хамгаалжа шадана. Тиимэһээ хоёр талаһаа хэды добтолго хэбэшье, очкотой боложо шаданагүй хэбэртэй. Хоёр раундын дүүрээд байхада эдэ хоёрой алинииншье илажа байһаниинь мэдэхээр бэшэ байгаа. Имагтал гурбадахи раундда Эрхүүгэй спортсмен нүгөөдэеэ илаһан байха юм.

Эрхүүгэй спортсмен Пушкарев 1961 оной Сахалинай чемпион Георгий Мухиниие буляа.

Юһэн жэлэй туршада боксоор наадажа, 96 дахин мүрысөөндэ хабаадаад, 84-ыень илаһан Руслан Хабисов (Владивосток) Красноярскын спортсмен В. Беляктай уулзахадаа, техникээршье, хүсэ шадалаараашье нүгөөдэһөө булимтаруу байһанаа харуулаа.

Түрүүшын үдэрэй мүрысөөнэй эгээн һүүлдэнь манай республикын түлөөлэгшэ В. Шантанов түрүүшын минутаһаа эхилээд, нүгөөдэ боксер Чугуевскиие (Чита) шанга шангаар сохиходонь, ринг дээрэхи судья уулзалгыень зогсоожо, Шантановые булиһан дээрэ тоолобо.

Үсэгэлдэр араһан бээлэйн ээдэй тус уулзалга шанга тулалдаанай оршон байдалда, һонирхолтойгоор үргэлжэлөө. Энэ үдэр ринг дээрэ 24 боксер мүн лэ гараһан байна.

И. ОЧОРОН,
Ц. БАТУЕВ.

Модошодой айлшан

Заиграйн аймагай Атхатайн модоной участогай хүдэлмэришэд съездын делегат нүхэр Нина Степановна Протасоватай уулзабад.

Партиин түүхэтэ съезд тухай хэды шэнээн уншаһаншье, дуулаһаншье һаа, Съезднүүдэй ехэ ордон соо һуужа, тэрээнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан хүнэй хөөрөө шагнахада ехэл һонирхолтой байгаа.

Хүдэлмэришэд съездын делегадай хөөрөө ехэ анхаралтайгаар шагнажа, олон асуудалнуудта тодорхой харюунуудые абаба.

М. Гатанов.

Университет эмхидхэгдэбэ

КПСС-эй Сэлэнгын райком хүдөө ажахын эрдэм ухаание шудалха университет эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри баталба. Энэ университедтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, бригадирнар, томо гүүртэ, отарануудые даагшанар, совхозой фермэнүүдые хүтэлбэрилэгшэд, совхоз колхозуудай ахалагша бухгалтернууд һураха юм.

Университедэй хэшээл һарада нэгэ дахин үнгэргэгдэхэ юм. Тэрэнэй хүдэлмэриие урадидахын тула 5 хүнһөө бүридэһэн совет байгуулагдаа.

Манай корр.

Мүнөөдэрэй телевидениин программа

18.00 — «Тайна зеленого бора» гэһэн үхибүүдтэ зорюулагдаһан кинофильм. 19.20 — «Восточная Сибирь» гэжэ киножурнал. 19.30 — литературна викторина. 19.40 — «Петр Ильич Чайковский» гэһэн фильм. 21.00 — «На чистую воду» гэжэ кинофильм. 21.10 — «Четыре волшебных звонка» гэһэн телешэнжэлэл. Московско театрнуудай шог зугаата зүжэгүүдһээ абтаһан үйлэнүүд. 22.00 — январиин 16-най телевидениин программа.

ПОВЕСТЬҺОО БҮЛЭГ

Барадий Мун[гонов]

Сагаан һара

Уран зохёолшо Барадий Мунгонов «Харьялан урдаа Хелгомнай» гэжэ романайнгаа һүүлээр «Сагаан һара» гэжэ шэнэ повесть бэшэжэ байна.

Энэ повесть соо хонишодой ажахын тоосоондо ороһон мүнөө үеын бригада, тэрэнэй гэшүүдэй ажал хүдэлмэри, хүсэл бодол, инаг дуран, тэмсэл харуулагдана.

Мүнөө нүхэр Мунгоновой повестиин хэдэн бүлэгүүдые хэблэжэ эхилхэмнай.

Үбэлэй һара сагаан һүни. Номгохон һүни. Оршон тойрон оройдоо шэмээ аниргүй. Нохой шубуунай хусаха, үхэр малай үүгэнэхэ, хони ямаанай маараха абяан дуулданагүй. Тиихэдэнь һарха барха хорой хототой, ута набтагар баазатай хониной отарадашье, мүн энээхэн урдахи гүйхэн жалгын саана һууриһаһан адуунай гүүртэдэшье хамаг хүн харань, адууһа малынь хуу барандаа гүнзэгы нойрто баригдажа, үни удаанаар унташаһан юумэдэл һанагдана. Хорой хотонуудай баруун тээхэнүүр, бүри ойрохонуур ханатан барбайгша үдхэн хара ой модоншье хүүен-хааян хүхюун дуугаа татанагүй, хүйтэн һэбшээнэй хүрэжэ ерэхые хүлеэшэнхэй. Гансал малагар сагаан һара боробтор-ногоон огторгойн орьёл өөдэ яаралгүйхэн мүлхин гараад, аяар тэрэ дээрэһээ хананги түхэрсэн шарайгаараа газар дайдые алдангүй шэртэжэ, оёоргүй ехэ юртэмсын гүн худар ногообтор һүлэмхи гэрэлээ туяатуулна. Үбэлэй һүниин амгалан тайбан байдалые сахиха гэһэндэл, маһагар үргэн нюураа ханамжатайгаар маһайлган байтарнь абар-табар үүлэнүүд урдань ерээд, анхаралтай харасыень гэнтэ гэнтэ халхалаад абана. Иимэ үедэ отара, гүүртын гэр бараан, хорой хотонууд ойро зуурхана набтагар хара һүүдэртэ хушагдажа, харагдахаяа болишоно. Хүнгэрэг саһан дээрэ зай забһаргүй миралзаһан мянга түмэн алтан ошонуудшье гансата унтаржа, харанхы боро һүүдэр соогуур тунан үгы болошоно. Тихэлээрнь газар дайда ямар уйтай боложо харагданаб! Харин лэ һүниин тэнгэһээ хойгуур һүниин зайгуул—сайдан һэбшээн һүүен дүүен ерэжэ, баруун оймнай баяртай хүхюун дуугаа одоолшье бахархан татабал даа. Алим бэ нөөхи уйтай, гунигтай байдал? Алим бэ? Һүниин һэргэг һэбшээндэ үлеэгдэжэ, ой модоной омог хүүеэндэ туулгажа, үгы болон ошобо хаяа? Ошобол даа. Бүүдэгэр боро һүүдэрэй бүрүүлтэн ерээшье һаань, баруун оймнай баггүй баяртайгаар хүүебэл, уй гуниг тарааһан уран зугаа асарбал.

Эгээл иимэ сэлмэг аад, үүлэтэйхэн һаратай аад, һүүдэртэйхэн, номгохон аад, һэбшээтэйхэн һүни уран зугаамнай утаһаар һабагшатан ерэбэ лэ. Эгээл иимэ Сагаан һарын һара сагаан һүни һонин зугаамнай һонирхуулан мааналаа байба лэ.

Боори дэгтэ дээрэ һууриһаһан Базар үбгэнэй отарада гэлэй. Боори доогуур годирһон Хүсөөтэ горхоной хүйтэн хуягтаа хүлигдэһэн үедэ бэлэй.

Базар үбгэн багахан гэр соогоо бар нойроор һажанхай. Базарай хүгшэн—Балжид хонишон, Базарай басаган—Халзуунай хурьгашан баһал бүхөөр нойрсонхой. Баазын наадахи үбһэнэй хуһамагай углууда, багахан дулаахан отог соогоо Баарда нохойнь сахаригтаад, һэргэг һүрмэгэр шэхээ хүдэлгэн һонор нойроор—нохойн нойроор унтанхай. Нарһан тужаар баруун тээһээ түшэлгэтэй, намдуу нэмэри, һалхигүй дулаахан газарта һууриһаһан набтагар уужам байра соогоо хонидынь хонолгодоо хаагданхай.

Нимэл нэгэ һүни һэн. Эрье боори дээгүүр эреэн һүүдэрээ эрьюулһэн, һара сагаан, сагаан хүйтэн, Сагаан һарын һүни һэн. Сагаан һарын дүүрэн сагаан һаратай арбан табанай һүни һэн.

Базар үбгэн багахан гэр соогоо бар нойроор һажанхай...

Һүүдэр

Газар дээгүүр барбагар хара һүүдэрнүүд урилдана. Нэгэ харанхы, нэгэ гэрэлтэй болоно. Ой модод юун тухайдашьеб шэбэнэлдэһэн юумэдэл, арай дуулдахаар гүбэнэлдэн, дүмүүхэнээр шааяна. Һүниин тэн һайсахан үнгэрһэн хэбэртэй. Шоныи нюдэн газараа нилээдгүй хороожо, баруун тээшээ хүнтэрэнхэй. Һүниин аяншан халзан һара утын замда аяшарһан янзатай, орохо тээшээ тэгүүлжэ, ханатан харлааша ойн орой худар яаруугаар һолжорон зээрэмхээдэнэ. Тиин ябатараа һүниимнай аяншан баһа нэгэ багахан үүлэнэй саагуур хоргодожо, ойро тойрон ойро зуура бүрүүл бүүдэгэр болоодхибо.

Эгээл энэ үедэ газаа Баарда нохой хахажа сасажа байжа хусашабал даа. Гансата һэришэһэн Базар үбгэн һуха харайн бодожо, хүбэнтэй хүүртигээ дутуу ядуу уталаад, ханада үлгөөтэй хоёр аматаяа саб шүүрэн абаад, ябууд дундаа һомолон, газаашаа гүйжэ гарашаба. Хэрэлсээ дээрэ зуг тажа харан гэхэдэнь, ялагар сагаан һарын доогуур түглыһэн хониной бааза тээшэ Баарда нохойнь гани саг борожо, түмэр гэнжээ таһалхаһаа абан, жэнгирүүлэн, хангируулан һүрэжэ байба. Бааза соохи хонид нүрхирэн үргэжэ нэгэ хажуудаа сугларан тогтошобо хэбэртэй.

«Хониндомнай шоно ороо алтай!»—гэжэ һанахатаяа сасуу Базар үбгэншье буугаа бузархан түргэн үргэжэ, бааза дээгүүр хоёр дахин шааюулаадхиба. Буугайнь аманһаа гал дүлэн улаа бутаржа, шэхэ дүлиирмээр нэерээд, баруун ой дээгүүр хүүен-хааян суурятаашаба. Буугайнгаа дуунай үшөө замхаагүй байхада Базар үбгэн һөөлдэнгир хахир хоолойгоор «һүүй! һаай!» гэн һүхиржэ, энэ һүниин сошордолтой байдалые улам бахардуулан түгшүүлбэ. Тиихынгээ тэдысэ бааза дээгүүр нэгэ бүртэгэр һүүдэрэй һүүдэгэд гээд, саашаа үгы болошохыень үбгэжөөл халта хараад гээгдээ һэн. Энэ үедэ хубсаһаяа мүн лэ дутуу ядуу үмдэһэн Балжид хүгшэн Халзуунай хоёр гэрһээ гүйлдэн гаража, баһал гани саг хашхаралдаба.

Удангүй «үрэмшөө» дэнгээ носооһон Базар үбгэн аймхайгаар шэби-һаби гэлдэжэ, айбалхайгаараа амилһан нүгөөдэ хоёроо хойноо дахуулаад, хониной байра тээшэ сүмөөхэнөөр гэшхэлэн ябаа бэлэй. Бааза соогоо ороходонь, хонидынь булта бүтэншье һаа, хуу хүл дээрээ бодошоод, сүүн хажуудаа сугларшоод байгаа бэлэй...

Үглөөгүүрынь наранай гарахатай сасуу Базар хонинойнгоо байрын араар ошожо, һүниин «айлшанай» мүр улыень бэдэрбэ. Бааза дээгүүрээ харахадань, баруун-хойто углуу багаарнь һооломон хушалтань нэгэ газарта онгилогдо...

Энзэшэе обеоронгүй бү гара!

НҮХЭР МАЙБА, ТАНДА ХАНДАНАБ!

Үбэл өөрынгөө хуули гартаа баринхай, дошхон солгёон, дуулим шэмэрүүн. Тэрэ газаагуур ябаһан уладуудай улаахан хасар озоодшье абахаяа һанана. Яахаб, байгаалиин жама ёһон.

Нэгэтэ амаралтын үдэр һэн. Тунгалаг агаарта ябажа, толгойгоо амаруулха һанаатай Ул... Үлэтээхи... Ленинэй... шарайгаа хобхо татан, улагад гэнэ. Хүйтэн газар, хатуу шулуун дээрэ унахада юун һайн ха һэм. Үбдэгөө шулгараашье һаа яана гэжэ, үмдөө хүү татаха гээшэ бэрхэ.

Алад саашаа алхалхада «Ювелирторг» нэгэдэхи магазин хоёрой хоорондо баһа нэгэ хүн борожо унан алдаад, гэ...

Ургамал уһалуулан, харууһалуулангүйгөөр һалбардаггүй, баһал хүнэй хүсэ хэрэглэдэг.

Газониие уһалха соргонууд жэлэй дүрбэн сагта гудамжые утааша, хүндэлөөшэнь татаатай байдаг. Эгээл тэдэ соргонууд ябаһан хүнүүдые бүдэрөөнэ, торгооно. Гансахан гурба дүрбэн хүн бүдэрөө, тороо гээ гүт. Үдэрэй таба арбан...

...нэй хүдэлмэринь ехэ һула, зариманиинь хаалгатай, миил нэрэ зүүгээд байдаг. Һүүлэй үедэ һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүд даншье хомор үнгэргэгдэнэ. Холын бригада, фермэнүүд дээрэ ажаллажа байгаашад байра байдалаар тон муугаар хангагданхай. Хилганын, Бороголой бригадануудта газетэ, журнал саг болзортоо хүргэгдэнэгүй, радиошье муугаар дуугардаг.

Эдэ бүхыһөө уламжалан ажал хүдэлмэридэмнай ехэ дутагдалнууд гарана.

1962 ондо һү, мяха, үндэгэ, нооһо гэхэ мэтын хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха хэмжээ-ябуулгануудые коммунистнууд хараалаа. Харин олон хүн энээн тухай мэдэнэгүй, урдахи ехэ зорилгонуудаа гүнзэгыгөөр ойлгоногүй, хуушаараал ажаллаһаар. Залуушуулай дунда түрүүшүүлэй онол арга нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Сигнализациин Галуута-Нуурай дистанциин болон Зүүн-Сибириин түмэр замай хүдэлмэришэд декабрь соо ажалай ехэ амжалта туйлаа. 150 километр утатай Саянтуй — Селендума участогта релейнэ полуавтоматическа блокировка тодхоо. Энэ шэнэ системын ашаглалгада тушаагдаһанай ашаар тус участогаар ябадаг поезднуудай һаатаха ушар усадхагдаа шахуу.

Дистанциин начальнигай орлогшо В. В. Федоровой хүтэлбэрилдэг ниитын-конструкторска бюро тус участогые светофорно сигнализацитай болгохо талаар ехэ ажал дүүргээ. Блокировкодо хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүд нютагай эрхэ байдалда таарахаар зохёогдон табигдаба. Эдэ бүхы ажалда хэрэглэгдэхэ 104 мянтан түхэригэй орондо 62 мянга гаргашалагдажа, гүрэнэй ехэ мүнгэн зөөри алмагдаа.

Дистанциин хүдэлмэришэн бүхэн энэ ажалда хабаадалсажа, түмэр харгы дээрэ шэнэ техникэ хэрэглэдэг болохо хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсаа. Инженер Вергеев, ахалагша электромеханигууд Нестерович, Ионис, Ибрагимов, Запарин, монтер Чебунин болон бусад оролдосотой һайнаар ажаллаһан байна.

Түмэр замай участогуудай хоорондо хэлхеэ холбоон техникын шэнэ туйлалтануудай ашаар бэелүүлэгдэдэг болоо. Хуушарһан аппаратуранууд шэнээр һэлгэгдэжэ, хэлхеэ холбоон ямаршье һаадгүйгөөр, урдынхидаа ороходоо һураггүй түргөөр бэелүүлхэ арга олгогдоо. Селенга станциин түмэр замшад сэхэ Улан-Удэ Мысовая станцинуудтай холбоотой болобо. Гадна эндэ 50 номертой автоматическа телефонно станци байгуулагдаба.

Ю. Мещеряков.

Ажаллаха, агнахадаашье бэрхэ

Иван, Симон Шелковниковтан ажаллаха, агнахадаашье бэрхэнүүд юм. Аха дүүнэр ой тайгада бишыхан үбэлжөөнүүдые барижа, тэндээ агнууриин үедэ аятай зохидоор байрладаг заншалтай. Үнэтэ ангуудай ямар сагта хаана олоороо байдагыень һайнаар мэдэдэг.

Байгша үбэлэй агнууриин үедэ эдэ хоёр 13 булганай, 200 хэрмэнэй, бэшэшье элдэб антуудай арһануудые гүрэндөө тушааба. Эдэнэрнай гансашье ой тайга зайжа, «зөөлэн алта» олоор олодогоороо суурхадаг бэшэ, харин совхозойнгоо хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хододоо түрүү зэргэдэ ябадагаараа суурхадаг. Мүнөө үедэ тэдэ таряалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ, саһа тогтооно.

Д. ДИМОВ.

Баргажанай совхоз.

2000 түхэригэй олзо

...али хойто долоон хоногтоо хоёр дахин болодог. Тиигэжэ программаяа дүүргэхын тула али бухы аргаараа оролдонобди. Гэбэшье хараалагдаһан түсэбөө бэелүүлхэ гээд лэ, шудалһан темээ хүсэд ойлгонгүй, үнэтэ сагаа дэмы гээгээд байбал, һуралсалһаа ямаршье үрэ гарахагүй, хооһон хөөрэлдөөн болохо бшуу. Ушар иимэһээ пропагандист бүхэн ээлжээтэ хэшээлдээ хэр һайнаар бэлдэнэб, хэшээлээ һонирхожо шагнамаар үнгэргэнэ гү, тэрэнһээ һуралсалай шанар гол түлэб дулдыдадаг ха юм лаа. Зарим пропагандистнар хуушанайнгаа дүршэлдэ найдаад, хөөрэлдэхэ асуудалда ёһо тэдыгээр бэлдээд, ямаршье шэнэ юумэ өөрынгөө зүгһөө нэмээнгүй хэшээлээ үнгэргэдэг. Тиихэдэнь һонигүй, хэзээ нэгэтэ дуулдаһан гү, али уншагдаһан танил юумэ байдаг. Тиимэһээ темэдээ һайнаар алишье талаһаань бэлдэхэ, хуушанай мүнөөнэй байдал хоёрһоо жэшээ харуулха шухала. Илангаяа мүнөө XX зуунжэлэй коммунис манифест гэжэ хэлүүлээ.

Шагнагшаднай хэшээлэй үедэ ойлгоһон юумэеэ малшадта хөөрэжэ үгэдэг. Хайшан гээд ажалаа эмхидхэбэл—ехэ һү, мяха, нооһон болоод бусад продукт абтахаб гэжэ хөөрэлдэдэг. Эндэ нүхэд Н. Цыбанов, Бимба Содномов, Рыгзен Гомбоев гэгшэд үзэһэн материалаа һайнаар шудалжа, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна.

Гэхэ зуура, һуралсалдамнай ехэхэн дутуунууд бии гээшэ. Зарим нэгэшүүл ямаршье шалтагаангүйгөөр хэшээлһээ гээгдэхэеэ һанадаг. Мүн кружогойхиднай эрдэм мэргэжэлэйнгээ талаар булта адли бэшэ юм. Наһатайшье хүнүүд, залуушуулшье олон. Хүн бүхэн ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ адли бэшээр хандадаг. Тиимэһээ би пропагандист һэн тулададаа һурадаг хүн бүхэндэ таарахаар хандаха гэжэ оролдодогби.

Б. Дашиев,
Мухаршэбэрэй Суулгын совхозой Алташын бригадын пропагандист.

502 хэһэг

Ленинэй нэрэмжэтэ ... урдахи ... вахтада оролсоод, 7 часай даабарине 6 час соо дүүргэхэ үүсхэл гаргаһан юм. Тэрэнэй даадаг бригада шэнэ арга боломжонуудые хэрэглэнэ. Сагаа тон гамтай, зүбөөр хэрэглэдэг болоо. Хоорондоо дүтэрхы мэргэжэлнүүдые эдэнэр шудална. Тусхай мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ бшуу. Республикын хүнгэн, текстильнэ, электротехническэ болон индустриин бусад һалбаринуудай 7 мянган хүдэлмэришэд Кардашай жэшээгээр ажаллажа оробо.

«Долоон часай даабари зургаан час соо дүүргэхэ» гэһэн ... совнархозой ... профсоюзуудай Соведэй Президиум хаража үзэхэ шиидхэбэри абаба.

Читын машина бүтээлгын заводой токарь В. А. Шубин Байгал шадар мэдээжэ болонхой. Гурбан жэлэй саада тээ нүхэр Шубин долоон жэлэй түсэбэй үедэ өөрынгөө хэхэ хүдэлмэриин түсэб табяад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Мүнөө тэрэ 1965 оной даабари дүүргэнэ. Шэнэ юумэ үүсхэдэг энэ хүн Уралан нарижуулгын олон дурадхалнуудые оруулдаг юм. Тэрэнэй жэшээгээр олон хүдэлмэришэд ажалладаг болоо.

Нүхэр Шубинай даадаг бригадада коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо. Зураг дээрэ: В. А. Шубин. ТАСС-эй фотохронико.

Агаарай транспорт саашадаа яажа хүгжэхэб

МОСКВА. (ТАСС). Агаарай транспортын мүнөөнэй байдал, тэрэнэй саашадаа хүгжэхэ арга замууд тухай аэрофлодой начальник Е. Ф. Логинов Москвагай журналистнуудтай уулзахадаа хөөрэжэ үгэбэ.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ советскэ, гражданска авиацида ехэ ... жэлэй түсэбэй гурбан жэлэй туршада оронойомнай агаарай замуудаар һураггүй олон тоотой хүнүүд шэрэгдэбэ.

Манай советскэ агаарай флот ойрын 10—20 жэлэй туршада ямараар хүгжэхэб гэһэн асуудал тэндэ табигдаа.

Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бүхыдөө шэрэгдэхэ ашаанай хэмжээн, 1961 онойхитой сасуулхада, 30 процентээр ехэдхэгдэхэ гэжэ нүхэр Е. Ф. Логинов тэмдэглэбэ.

Һаяын жэлнүүдтэ агаарай замуудта газотурбинна двигательтэй самолетууд ябуулагдаха юм. Иимэ самолетто 120—220 хүн нэгэ доро һууха байна. «ТУ-124» түхэлэй, мүн бусадшье самолетууд хэрэглэгдэдэг болохо.

Гол замуудта час соо 2200—2500 километр түргэнөөр ниидэдэг самолетуудые хэрэглэхээр хараалагдана. Холо бэшэ зайда часай мянган километр ниидэдэг самолетууд ябуулагдаха. Бүри дүтын зайда дээшээ сэхэ ниидэжэ гарадаг аппарадууд, ойро зуурхана ябаад ниидэдэг самолетууд, винтокрыл, вертолетууд хэрэглэгдэхэ байна.

Шэнэ сортын шэниисэ бии болгогдобо

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Залаалһанайнгаа һүүлээр сэсэглэдэг сортын шэниисые Казахстанай шэнээр ашаглагдаһан газарта залуу биолог Светлана Острейко ургуулжа бии болгобо. «Этернум» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ шэнэ шэниисын нэгэ залаада 100—150 ороoһон ургадаг байба. Дэлхэйн эгээ һайн сортын шэниисын нэгэ залааһаа 40—50 ороoһон абтадаг.

«Этернум» сортын шэниисэ хэрэглэжэ, гектарһаа 50 гаран центнер ургаса гарадаг эрхим сортнуудые бии болгохоор гээд ургамалнуудые шэнжэлэн үзэхэ Бүхэсоюзна институдай лабораториие даагша М. М. Якупцинер мэдүүлбэ.

ПРОПАГАНДИСТ-БАГШАНАР

Аймагай партийна, комсомолой пропагандистнарай семинар һаяхан Мухаршэбэртэ болобо. Энээндэ парткомой секретарьнар, һургуулиин директорнүүд, багшанар «Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга» гэһэн бүлэг темэнүүдые зүбшэн хэлсээ. Шаралдайн дунда һургуулиин директор Н. Калашников «Забайкалец» колхозой ажалшадта съездын материалнуудые ойлгуулхын ...